

ลักษณะโครงสร้างของภาคตะวันตก

ในบทนี้จะศึกษารายละเอียดข้อมูลของแต่ละจังหวัด ในภาคตะวันตกทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและประชากร เพื่อนำข้อมูลที่ได้ในแต่ละด้าน มาหาความสัมพันธ์ หรือเปรียบเทียบกันซึ่งผลที่ได้จะสามารถบ่งชี้ออกมาได้ว่าเมืองที่มีศักยภาพสูงที่สุดมีความพร้อมที่สุด ได้เปรียบทางด้านต่าง ๆ มากที่สุดนั้น ย่อมเป็นเมืองที่จะถูกรับเลือก ให้เป็นเมืองนำในการพัฒนาเป็นเมืองศูนย์กลางกระจายความเจริญของภูมิภาคตะวันตก

ลักษณะโครงสร้างทางกายภาพ

1. ลักษณะที่ตั้ง

ภาคตะวันตก ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 10 องศา 57 ถึง 15 องศา 40 เหนือ และเส้นแวงที่ 98 องศา 10 ตะวันออก ถึง 100 องศา 17 ตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ จดภาคเหนือของประเทศไทยซึ่งติดต่อกับจังหวัดตาก อุทัยธานี และชัยนาท

ทิศตะวันออก จดภาคกลางซึ่งติดต่อกับจังหวัดสิงห์บุรี อ่างทอง อยุธยา นครปฐม และสมุทรสาคร

ทิศใต้ จดภาคใต้และอ่าวไทย ซึ่งติดต่อกับจังหวัดชุมพร

ทิศตะวันตก จดสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า ซึ่งมีทิวเขาถนนธงชัย และทิวเขาคะเนาวศรีเป็น

แนวกันอาณาเขต

ภาคตะวันตกประกอบด้วย 6 จังหวัดมีเนื้อที่รวม 43,047,083 ตารางกิโลเมตร หรือ 26,904,427 ไร่ ซึ่งแต่ละจังหวัดมีเนื้อที่ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงเนื้อที่แต่ละจังหวัดในภาคตะวันตก

จังหวัด	เนื้อที่	
	ตารางกิโลเมตร	ไร่
กาญจนบุรี	19,483.148	12,176,967
สุพรรณบุรี	5,358.008	3,348,755
สมุทรสาคร	416.707	260,442
ราชบุรี	5,196.462	3,247,789
เพชรบุรี	6,225.138	3,890,711
ประจวบคีรีขันธ์	6,367.620	3,979,763
รวม	43,047.083	26,904,427

การแบ่งเขตการปกครองของแต่ละจังหวัดในภาคตะวันตกพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. จังหวัดกาญจนบุรี มี 10 อำเภอ ดังนี้

1. อำเภอเมืองกาญจนบุรี
2. อำเภอกำแพง
3. อำเภอท่ามะกา
4. อำเภอไทรโยค
5. อำเภอทองผาภูมิ
6. อำเภอบ่อพลอย
7. อำเภอพนมทวน
8. อำเภอเลาขวัญ
9. อำเภอศรีสวัสดิ์
10. อำเภอสังขละบุรี

2. จังหวัดสุพรรณบุรี มี 9 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ดังนี้
 1. อำเภอเมืองสุพรรณบุรี
 2. อำเภอเดิมบางนางบวช
 3. อำเภอดอนเจดีย์
 4. อำเภอบางปลาม้า
 5. อำเภอศรีประจันต์
 6. อำเภอสองพี่น้อง
 7. อำเภอสามชุก
 8. อำเภออู่ทอง
 9. อำเภอด่านช้าง
 10. กิ่งอำเภอหนองหญ้าไซ
3. จังหวัดสมุทรสงคราม มี 3 อำเภอ ดังนี้
 1. อำเภอเมืองสมุทรสงคราม
 2. อำเภอบางคนที
 3. อำเภออัมพวา
4. จังหวัดราชบุรี มี 9 อำเภอ ดังนี้
 1. อำเภอเมืองราชบุรี
 2. อำเภอจอมบึง
 3. อำเภอดำเนินสะดวก
 4. อำเภอบ้านโป่ง
 5. อำเภอบางแพ
 6. อำเภอปากท่อ
 7. อำเภอโพธาราม
 8. อำเภอวัดเพลง
 9. อำเภอสวนผึ้ง
5. จังหวัดเพชรบุรี มี 6 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ดังนี้
 1. อำเภอเมืองเพชรบุรี

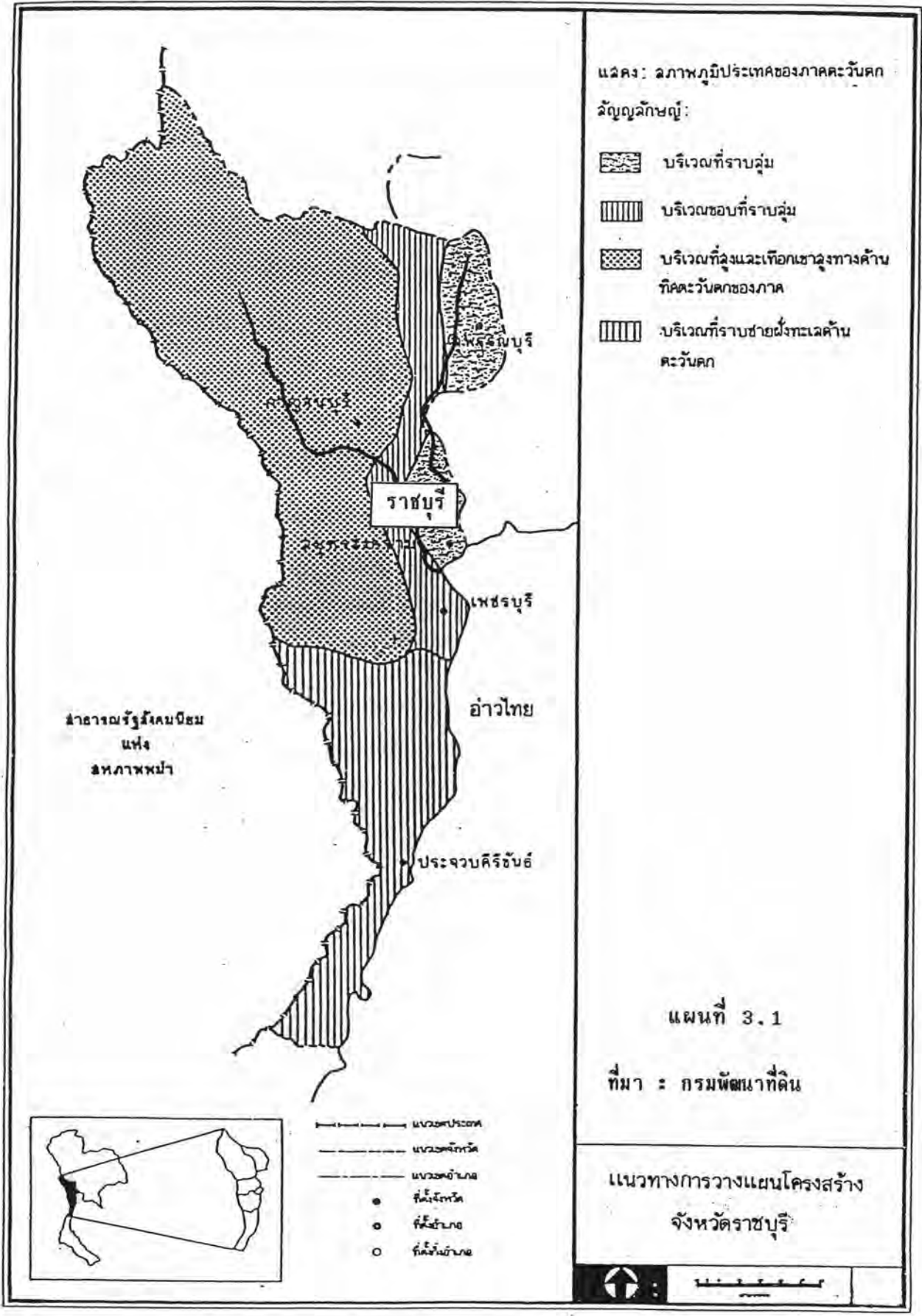
2. อำเภอเขาย้อย
 3. อำเภอชะอำ
 4. อำเภอท่าสาย
 5. อำเภอบ้านแหลม
 6. อำเภอบ้านลาด
 7. กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง
6. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มี 7 อำเภอ ดังนี้
1. อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์
 2. อำเภอกุยบุรี
 3. อำเภอทับสะแก
 4. อำเภอบางสะพาน
 5. อำเภอปราณบุรี
 6. อำเภอหัวหิน
 7. อำเภอบางสะพานน้อย

2. สภาพภูมิประเทศ

ภาคตะวันตก สามารถแบ่งลักษณะภูมิประเทศพิจารณาตาม ลักษณะโครงสร้างทั่ว ๆ ไปได้ 3 ลักษณะคือ

1) บริเวณลุ่มน้ำตอนกลาง เป็นพื้นที่บริเวณที่ราบ (The flat Alluvial) อยู่ทางด้านตะวันออกของลุ่มน้ำแม่กลอง มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบเกิดจากแม่น้ำท่าตะกอนมาทับถมกัน จนกลายเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดสมุทรสงครามและพื้นที่บางส่วนของจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี และจังหวัดเพชรบุรี บริเวณริมขอบของที่ราบลุ่มมีแม่น้ำสายสำคัญที่ไหลผ่านบริเวณที่ราบลุ่มน้ำภาคกลาง ได้แก่ แม่น้ำท่าจีน ไหลผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี และลงสู่อ่าวไทยที่จังหวัดสมุทรสาคร

2) บริเวณที่สูงและ เทือกเขาสูงทางด้าน ทิศตะวันตกของภาค ได้แก่ พื้นที่ในจังหวัดกาญจนบุรีและบางส่วนของจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี เทือกเขา

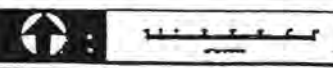
แสดง: ภาพภูมิประเทศของภาคตะวันตก
 สัญลักษณ์:

- บริเวณที่ราบลุ่ม
- บริเวณขอบที่ราบลุ่ม
- บริเวณที่ลุ่มและเทือกเขาสูงทางค้ำาน
ทิศตะวันตกของภาค
- บริเวณที่ราบชายฝั่งทะเลค้ำาน
ตะวันตก

แผนที่ 3.1

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

แนวทางการวางแผนโครงสร้าง
 จังหวัดราชบุรี

สูงเหล่านี้จะต่อมาจากเทือกเขาทางภาคเหนือ ซึ่งทอดเป็นแนวยาวลงมาทางใต้ บางส่วนจะเป็นเส้นกั้นพรมแดน ระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่ง สหภาพพม่า ได้แก่ เทือกเขาถนนธงชัย และเทือกเขาตะนาวศรี เทือกเขาเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 400 - 1,400 เมตร

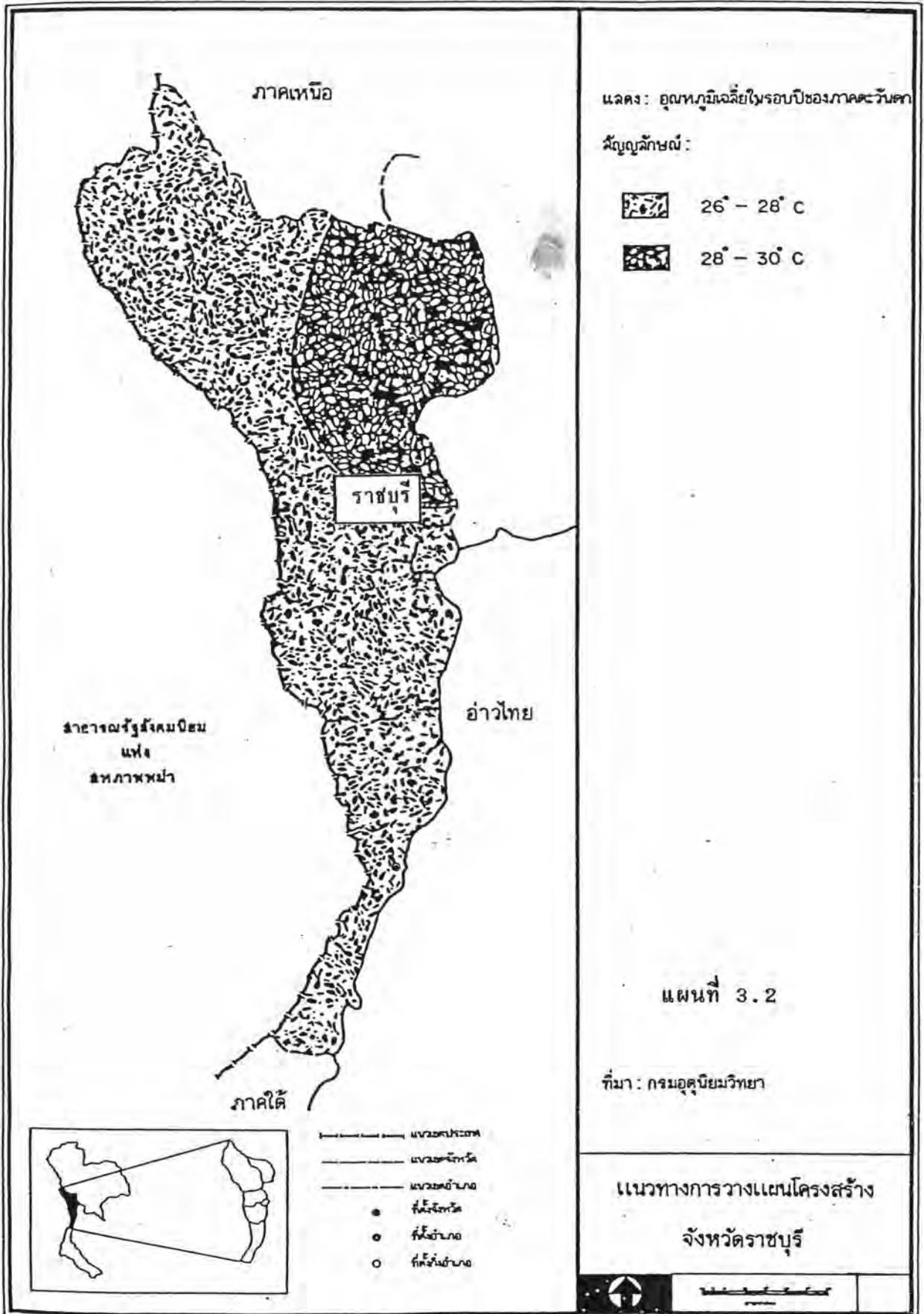
บริเวณเทือกเขาสูง ทางด้านทิศตะวันตกของภาคนี้ จะมี ลานน้ำต่าง ๆ ไหลผ่านเกิดเป็นที่ราบลุ่มขึ้น แต่จะมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มขนาดแคบ ๆ เช่นที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลองในเขตอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น

3) บริเวณที่ราบชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก บริเวณเหล่านี้จะ อยู่ทางตอนใต้ของภาค ได้แก่ พื้นที่ในจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ สภาพ พื้นที่ที่อยู่ติดกับชายฝั่งทะเลจะมีลักษณะเป็นหาดทรายยาวตลอดถัดเข้ามาจะมีลักษณะ เป็นที่ราบเรียบ ซึ่งเป็นแนวแคบ ๆ ไปจดกับสภาพพื้นที่ที่เป็นลูกคลื่นจนถึงสภาพพื้นที่ ที่เป็นเนินเขาเตี้ย ซึ่งบริเวณสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นเหล่านี้เกิดจากการทับถมของ ตะกอนลำน้ำที่มีทั้งเศษหิน ดิน ทราย มีอาณาเขตจนไปถึงสภาพพื้นที่ที่เป็นภูเขา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาตะนาวศรีที่กั้นระหว่างไทยกับพม่า

3. ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของ ภาคตะวันตก จัดอยู่ในโซนร้อนเป็นแบบฝน เมืองร้อนเฉพาะฤดูกาล (Tropical savannah : Aw) ได้รับอิทธิพลลมมรสุม ตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ จะพัดพาเอา อากาศหนาวเย็นจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ทำให้เกิดอากาศหนาวเย็น และ แห้งแล้งในช่วงนี้และได้รับอิทธิพลลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกันยายน จะพัดพาเอาความชื้นจากบริเวณเส้นศูนย์สูตร และแถบซีกโลก ภาคใต้ในบริเวณมหาสมุทรอินเดียและทวีปออสเตรเลีย ทำให้มีเมฆมากและฝนตก ชุกในช่วงนี้ ฤดูกาลในภาคตะวันตก แบ่งออกได้ 3 ฤดู ดังนี้คือ

1. ฤดูฝน เริ่มในเดือนเมษายน - พฤษภาคม ถึง เดือนตุลาคม - พฤศจิกายน
2. ฤดูหนาว เริ่มในเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์

แหล่ง: อุณหภูมิเฉลี่ยในรอบปีของภาคตะวันตก

สัญลักษณ์:

 26° - 28° C

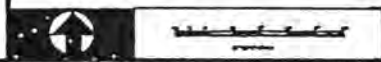
 28° - 30° C

แผนที่ 3.2

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา

แนวทางการวางแผนโครงสร้าง

จังหวัดราชบุรี

3. ฤดูร้อน เริ่มในเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนเมษายน

สภาพภูมิประเทศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วยพื้นที่ราบ ภูเขา และติดอ่าวไทยทางด้านทิศใต้ ทำให้ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมต่าง ๆ ที่พัดผ่านเข้ามาแตกต่างกันไป ซึ่งมีผล กระทบต่อสภาพภูมิอากาศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปริมาณฝนตก ระยะเวลาและการทิ้งช่วงของฝนตกแตกต่างกันไป ปริมาณน้ำฝนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะแบ่งออกได้ 3 เขต ดังนี้

เขต 1. ได้แก่ จังหวัดสมุทรสงคราม และเพชรบุรีในเขตนี้ มีฝนตกชุกมากที่สุดของภาคโดยจะเริ่มตกตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม จากรายงานสถิติภูมิอากาศของกรมอุตุนิยมวิทยาในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2504 - 2533) ในบริเวณเขต 1 นี้ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรวม 1,367 มิลลิเมตร และจำนวนวันฝนตกเฉลี่ยรวม 121 วัน

เขต 2. ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี กาญจนบุรี และราชบุรีในเขต 2 นี้มีฝนตกชุกรองลงมาจากเขต 1 และจะตกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ในเดือนมิถุนายนปริมาณน้ำฝนจะลดลงและหลังจากนั้นฝนจะตกมากขึ้นจากรายงานสถิติภูมิอากาศของกรมอุตุนิยมวิทยา ในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2504 - 2533) จังหวัดสุพรรณบุรีมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรวม 1,233 มิลลิเมตรและจำนวนวันฝนตก 105 วัน จังหวัดกาญจนบุรีมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรวม 1,115 มิลลิเมตร และจำนวนวันฝนตก 115 วัน ในบริเวณเขต 2 นี้ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรวม 1,174 มิลลิเมตร และจำนวนวันฝนตก 110 วัน

เขต 3. ได้แก่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในเขต 3 นี้จะมีฝนตกเป็นปริมาณน้อยที่สุดจะเริ่มฝนตกในเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคมและจากรายงานสถิติภูมิอากาศของกรมอุตุนิยมวิทยา ในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2504-2533) ที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรวม 1,031 มิลลิเมตร และจำนวนวันฝนตก 119 วัน ส่วนที่อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรวม 1,16 มิลลิเมตร และจำนวนวันฝนตก 127 วัน ในบริเวณเขต 3 นี้มีปริมาณฝนตกเฉลี่ย 1,099 มิลลิเมตร และจำนวนวันฝนตก 123 วัน อย่างไรก็ตาม

เนื่องจากตัวเลขที่ได้มาจากบริเวณพื้นที่ชายทะเล ดังนั้นจึงถือว่าปริมาณฝนดังกล่าว จึงเป็นตัวแทนของพื้นที่ราบของจังหวัด ซึ่งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกและจัดอยู่ในเขต อับฝน ทั้งนี้เนื่องจากเทือกเขาตะนาวศรีซึ่งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกเป็นตัวการสำคัญ ในการกั้นให้ฝนตกน้อย (rain shadow) ในพื้นที่ดังกล่าว

4. ลักษณะทางธรณีวิทยา

ลักษณะธรณีวิทยาของ ภาคตะวันตก ส่วนใหญ่ตอนกลางของภาค เกิดจากตะกอนลำนํ้า และก้อนกรวดซึ่งถูกพัดพามาทับถมกันโดยนํ้า ส่วนบริเวณ ขอบเขตของภาคทางด้านทิศตะวันตก เต็มไปด้วยเทือกเขาและภูเขา จากแผนที่ ธรณีวิทยาของกรมทรัพยากรธรณีวิทยา ปี พ.ศ.2512 ธรณีวิทยาของภาคตะวันตก ประกอบด้วยหินชุดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. หินตะกอนและหินแปร (sedimentary and metamorphic rocks)

หินตะกอนลำนํ้าและก้อนกรวด (Qal : Alluvium, Eluvium and River Gravels) ตะกอนลำนํ้าและก้อนกรวดนี้เกิดในยุคปัจจุบัน ถึงยุคควาเตอร์นารี (Recent to - Quaternary) ซึ่งมีอายุน้อยกว่า 2 - 3 ล้านปีล่วงมาแล้ว ตะกอนลำนํ้าส่วนใหญ่ถูกพัดพามา โดยนํ้าตกตะกอนเป็นบริเวณ กว้างขวางลงมาทางใต้ ได้แก่ ในบริเวณท้องที่จังหวัดหรือบางท้องที่ของจังหวัด สุพรรณบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์

หินชุดกระบี่ (Krabi group) หินชุดนี้เกิดในยุค เทอร์เชียรี (Tertiary)หรือประมาณ 70 ล้านปีล่วงมาแล้ว หินชุดนี้ประกอบด้วย (1) หินหน่วยแม่เมาะและลี (Tkr : Mae Moh and Li Formation) หินหน่วยนี้เกิดจากตะกอนลำนํ้าที่ค่อนข้างแข็งแรงของอนุภาค ดินเหนียว ดินทราย มาร์ล ไมทูนัสเซลล์ และลิกไนท์ พบในบริเวณตอนกลางของ จังหวัดกาญจนบุรี

(2) หินชุดราชบุรี (Ratchaburi group) หินชุดนี้
เกิดในยุคเพอร์เมียน และคาร์บอนิเฟอรัส (Permian and Carboniferous)
หรือประมาณ 270-350 ล้านปีล่วงมาแล้ว

(3) หินหน่วยราชบุรี (PCrb : Ratchaburi
Formation) ลักษณะของหินหน่วยนี้เป็นหินปูนสีเทาอ่อนปนอยู่กับหินดินดาน หินทราย
หินโคลม หินกรวด กลมและหินทัพพ์ พบเป็นบริเวณกว้างในจังหวัดกาญจนบุรีและพบ
เป็นหย่อมเล็ก ๆ ในจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

หินหน่วยแก่งกระจาน (CDkb : Kaeng Krachan
Formation) ลักษณะของหินหน่วยนี้เป็นชั้นหินหนาของหินแกรนิต หินโคลน หินซิลต์
และหินปูนที่มีการวางระดับชั้นไม่แน่นอนกลุ่มของหินดินดานสีเทาและหินทรายสีอ่อนที่
มีก้อนควอทซ์ ควอทซ์ไซท์หินชนวนและหินแกรนิตที่มีการวางระดับชั้นดี พบเป็นแนว
ยาวทางด้านตะวันตกของภาคตั้งแต่จังหวัดกาญจนบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

หินหน่วยกาญจนบุรี (DSK : Kanchanaburi Formation)
ลักษณะของหินหน่วยนี้เป็นหินดินดาน หินทราย และหินดินดานที่มีเนื้อดินทรายปนและ
ในบางท้องที่แปรสภาพเป็นหินฟิลไลต์ อาร์จิลไลต์ ควอทซ์ไซท์และหินชนวนที่มีชั้นหิน
ปรากฏอยู่

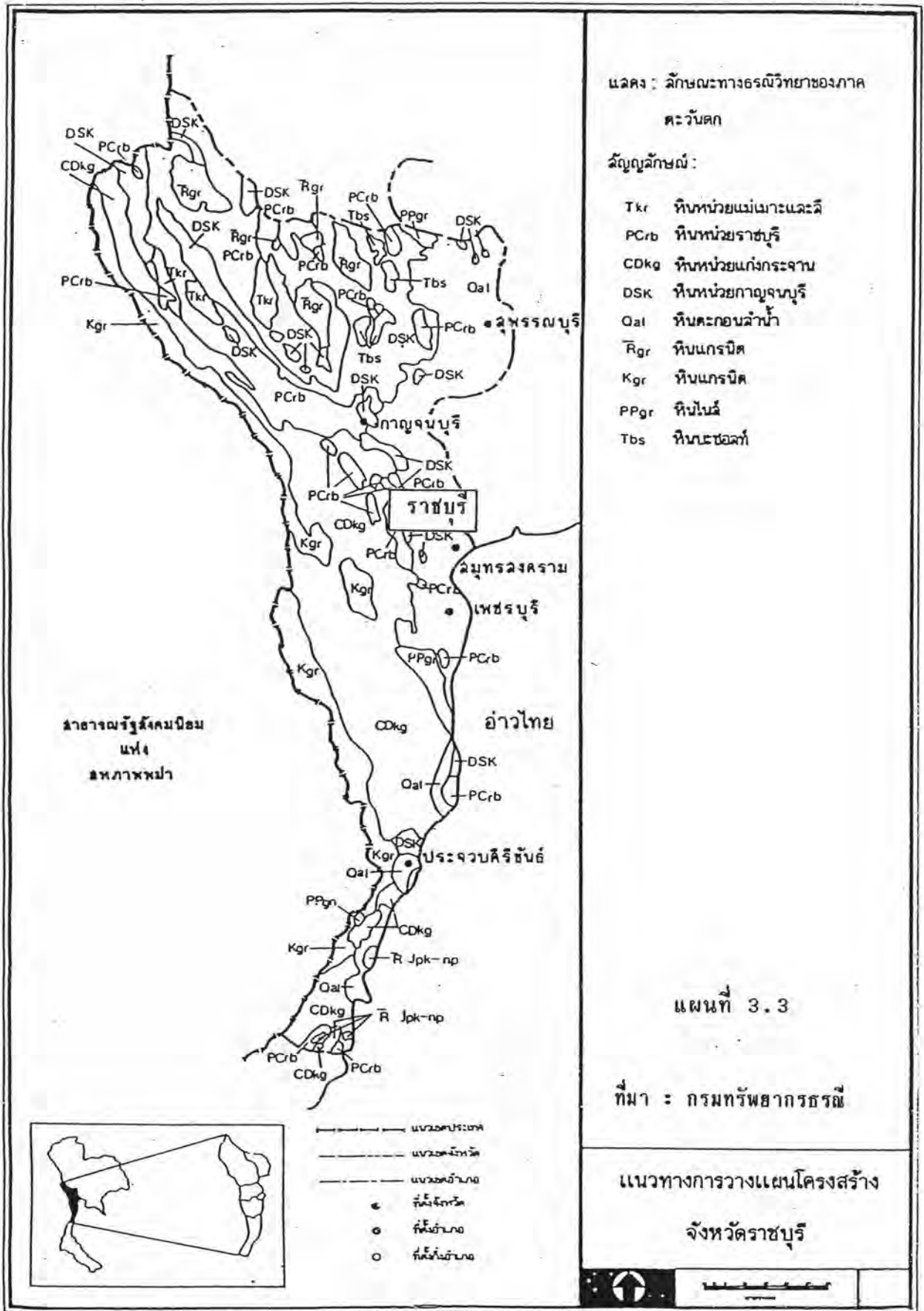
2. หินอัคนี

หินอัคนีที่พบใน ภาคตะวันตก พอดีจะจำแนกตามยุคที่พบได้
ดังต่อไปนี้

(1) ยุคเทอร์เชียรี (Tertiary) มีอายุประมาณ 70
ล้านปีล่วงมาแล้ว หินที่พบในยุคนี ได้แก่

หินบะซอลท์และหินที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน (Tbs :
Basalts and its equivalent) หินเหล่านี้พบกระจุกกระจายในจังหวัด
กาญจนบุรีและสุพรรณบุรี

(2) ยุคครีเทเชียส (Cretaceous) มีอายุประมาณ
135 ล้านปีล่วงมาแล้ว หินที่พบในยุคนี ได้แก่

แสดง : ลักษณะทางธรณีวิทยาของภาคตะวันออกเฉียง

ตะวันตก

สัญลักษณ์ :

- Tkr หินหน่วยแม่เกาะและฉิ
- PCrb หินหน่วยราชบุรี
- CDkg หินหน่วยแก่งกระจาน
- DSK หินหน่วยกาญจนบุรี
- Oal หินตะกอนลำน้ำ
- Rgr หินแกรนิต
- Kgr หินแกรนิต
- PPgr หินไนส์
- Tbs หินเชอแลท์

ลาออจณรัฐังคณนิอม
แพ่ง
สหภาพพม่า

อ่าวไทย

แผนที่ 3.3

ที่มา : กรมทรัพยากรธรณี

แนวทางการวางแผนโครงสร้าง

จังหวัดราชบุรี

หินแกรนิตและหินแกรโนไดออไรท์ (Kgr : Granite and granodiorite) หินเหล่านี้พบเป็นแนวยาวตลอดทางทิศตะวันตกของภาค ซึ่งเป็นเขตติดต่อประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า

(3) ยุค ไทรแอสสิก (Triassic) มีอายุประมาณ 225 ล้านปีล่วงมาแล้ว หินที่พบในยุคนี้ได้แก่

หินแกรนิตแกรโนไดออไรท์ (TRgr : Granite and granodiorite) หินเหล่านี้พบในบริเวณทางทิศเหนือของจังหวัดกาญจนบุรี และเขตติดต่อกับจังหวัดสุพรรณบุรี

(4) ยุค 프리-เปอร์เมียน (Pre - Permian) มีอายุประมาณ 270-350 ล้านปีล่วงมาแล้ว หินที่พบในยุคนี้ได้แก่

หินไนส์และชีนส์ (PPgr : Gneiss and Schist) พบในบริเวณจังหวัดสุพรรณบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

5. ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติ แบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ

- 1) ทรัพยากรแหล่งน้ำ
- 2) ทรัพยากรป่าไม้
- 3) ทรัพยากรแร่ธาตุ
- 4) แหล่งท่องเที่ยว

1) ทรัพยากรแหล่งน้ำ

1. แหล่งน้ำธรรมชาติ

เนื่องจาก ภาคตะวันตกพื้นที่ส่วนใหญ่ล้อมรอบ ไปด้วย เทือกเขา ภูเขา ซึ่งเป็นต้นลำธารและต้นน้ำที่ติดอ่าวไทย ทำให้มีแม่น้ำหลายสาย ไหลผ่านภาคตะวันตกและไหลลงสู่อ่าวไทย แม่น้ำที่สำคัญ ๆ ได้แก่

- แม่น้ำแม่กลอง มีต้นน้ำอยู่ที่ บริเวณเขตแดนไทย กับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า แม่น้ำนี้ไหลผ่านอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี เรียกว่าแม่น้ำแควใหญ่ หรือแม่น้ำศรีสวัสดิ์ และแม่น้ำแควน้อย ไหลมา

บรรจบ ไหลผ่านจังหวัดราชบุรี เรียกว่าแม่น้ำราชบุรี ไหลผ่านจังหวัดสมุทรสงคราม เรียกว่า แม่น้ำแม่กลอง และไหลลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

- แม่น้ำท่าจีน แยกจาก แม่น้ำเจ้าพระยาไปทาง ด้านตะวันตกผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี เรียกว่าแม่น้ำสุพรรณบุรี ไหลผ่านจังหวัดนครปฐม เรียกว่าแม่น้ำนครชัยศรี ไหลผ่านจังหวัดสมุทรสาคร เรียกว่าแม่น้ำท่าจีน และไหลลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

- แม่น้ำแควน้อย เกิดจากแม่น้ำของกะเล็ย แม่น้ำ ปักและแม่น้ำรันตี ไหลมาบรรจบกันที่ด้านใต้ของค่ายสามสน อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ไหลผ่านอำเภอทองผาภูมิ อำเภอไทรโยค และไหลบรรจบกับ แม่น้ำศรีสวัสดิ์ (แควใหญ่) ที่อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

- แม่น้ำภาษี ต้นน้ำเกิดจากทิวเขา ที่แยกมาจาก เทือกเขาตะนาวศรีในเขตอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี และไหลไปทางเหนือผ่าน อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ไหลลงสู่แม่น้ำ แควน้อยฝั่งขวาที่บ้านหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

- แม่น้ำเพชรบุรี ต้นน้ำเกิดจากภูเขาเบอเซตอง (เทือกเขาตะนาวศรี) และภูเขาพะเนินทุ่งในเขตอำเภอท่าสาบ จังหวัดเพชรบุรี ไหลผ่านอำเภอบ้านลาด อำเภอเมือง อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี และไหลลงสู่อ่าวไทย

- แม่น้ำปราณบุรี ต้นน้ำเกิดจาก ภูเขาพะเนินทุ่ง ทางด้านใต้ ในเขตอำเภอท่าสาบจังหวัดเพชรบุรี ไหลผ่านอำเภอหัวหิน อำเภอ ปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และไหลลงสู่อ่าวไทย

2. แหล่งน้ำใต้ดิน

น้ำใต้ดิน (Ground water) ในภาคตะวันตก สามารถแบ่งบริเวณที่มีน้ำใต้ดินมาก ออกเป็น 2 บริเวณ คือ

1) บริเวณ ที่ราบตอนกลางของภาค (The central Planin) ซึ่งได้แก่บริเวณที่ราบใกล้แม่น้ำเจ้าพระยาคือจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งอยู่ทางตะวันออกของแม่น้ำสุพรรณบุรี กับอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี รวมถึง

ด้านตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี และด้านตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ซึ่งพื้นที่เหล่านี้ทั้งหมดอยู่ทางตะวันออกของแม่น้ำท่าจีน

2) บริเวณเทือกเขาหินปูน (The Limestone Area) ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำแควน้อย ลำภาชี บริเวณอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี และบริเวณจังหวัดราชบุรี

2. ทรัพยากรป่าไม้

ลักษณะป่าไม้ในเขตภาคตะวันตก สามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. ป่าไม้ประเภทไม่ผลัดใบ (Evergreen Forest) พบกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปตั้งแต่ที่ราบ จนถึงยอดเขาสูง ได้แก่

(1) ป่าดงดิบหรือป่าดิบหรือป่าชื้น (Tropical Rain Forest หรือ Tropical Evergreen Forest หรือ Tropical Wet Evergreen Forest) ป่าชนิดนี้จะขึ้นได้ดีในที่ที่มีฝนตกมากเป็นประจำปี และดินสามารถเก็บความชื้นไว้ได้ มักพบป่าชนิดนี้ตามหุบเขา เนินเขา ริมห้วยแม่น้ำลำธารต่าง ๆ ลักษณะป่าดงดิบในภาคตะวันตกคล้ายกับป่าดงดิบในภาคเหนือ ในบางแห่งมีต้นยางขาวขึ้นเป็นกลุ่ม ๆ ตามลำน้ำลำห้วย ส่วนไม้พื้นล่างเป็นไผ่หนาม ไผ่ป่า เถาวัลย์ ไม้พุ่มและหวายเป็นต้น ป่าชนิดนี้พบมากในบริเวณต้นน้ำแม่กลอง และเทือกเขาตะนาวศรีและยังพบกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป

(2) ป่าดงดิบแล้ง (Dry Evergreen Forest) ป่าชนิดนี้สภาพป่าคล้ายคลึงกับป่าดงดิบชื้น แต่มีความแน่นทึบตอนล่างโปร่งกว่าเพราะสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศมีความชุ่มชื้นและมีปริมาณฝนน้อยกว่าป่าดงดิบชื้น พบในบางส่วนของจังหวัดสุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์และตามเชิงเขาตะนาวศรี เขตติดต่อกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า

(3) ป่าเลนน้ำเค็มหรือป่าชายเลน (Mangrove Forest) ป่าชนิดนี้ชอบขึ้นอยู่บนดินเลนริมทะเล ตามชายฝั่งทะเล และปากแม่น้ำลำคลองที่มีน้ำทะเลขึ้นถึง พบกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปตั้งแต่ปากแม่น้ำแม่กลองไปจนถึง

แม่น้ำเพชรบุรี และบางส่วนของเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม้ป่าชายเลนน้ำเค็ม ได้แก่ ไม้ในสกุลไม้กระถาง (Phizophora) สกุลไม้ประสัก (Bruguiera) และ ไม้อื่น ๆ ขึ้นปะปน ได้แก่ ไม้แสม (Avicennia spp) ไม้ตะปุน (Xylocarpus spp) ไม้ลำพูน (Sonneratia spp) ไม้เหงือกปลาหมอ (Acathus spp) และจาก (Nipa Fruticans) เป็นต้น

2. ป่าไม้ประเภทผลัดใบ (Deciduous Forest)

เป็นป่าไม้ที่มีการผลัดใบในฤดูแล้ง ป่าชนิดนี้พบกระจายระจายทั่วไป ได้แก่

(1) ป่าไม้เบญจพรรณ (Mixed deciduous forest) ป่าชนิดนี้ส่วนมากเป็นป่าโปร่งขึ้นในบริเวณที่มีความชุ่มชื้น และดินอุดมสมบูรณ์มากกว่าป่าแดง มีไม้ขนาดกลางขึ้นมากกว่าไม้ขนาดใหญ่ ป่าพื้นล่างไม้ค้อยรกทึบเหมือนป่าดงดิบ ในบางแห่งมีไม้ไผ่ชนิดต่าง ๆ ขึ้นอยู่มาก เช่น ในจังหวัดกาญจนบุรีจะเป็นป่าไม้สักและมีไม้ประคู้ ไม้แดง ไม้ตะแบกขึ้นปะปนในจังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี บางแห่งเป็นป่าไม้เบญจพรรณที่ไม่มีไม้สัก และอาจพบไม้ในสกุลไม้ยาง และไม้ป่า

(2) ป่าแดงหรือป่าพะ หรือโศก หรือป่าเต็งรัง (Deciduous Dipterocarps Forest or Dry Dipterocarps Forest) ป่าชนิดนี้พบในบริเวณที่เป็นดินทรายหรือดินลูกรังที่มีการระบายน้ำดีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำและพบในบริเวณแห้งแล้ง ในภาคตะวันตกมีป่าชนิดนี้กระจายทั่วไป สภาพป่าเป็นป่าโปร่ง มีต้นไม้ชั้นห่าง ๆ ปกคลุมด้วยต้นหญ้าหรือไม้พุ่มชนิดต่าง ๆ พันธุ์ไม้ที่ขึ้น ได้แก่ ไม้พลวง ไม้เหียง ไม้เต็ง ไม้รัง และไม้ฮอปป่า เป็นต้น

3. ทรัพยากรแร่ธาตุ

ทรัพยากรแร่ ได้มีการสำรวจพบแร่หลายชนิดในท้องที่จังหวัดต่าง ๆ ของภาคตะวันตก เช่น ดิบุก วุลแฟรม ตะกั่ว ฟลูออไรท์ ฟอสเฟต ควอทซ์ เฟลสปาร์ พลอยต่าง ๆ เป็นต้น แร่บางชนิดมีการผลิตออกจำหน่าย และบางชนิดไม่มีการผลิตออกจำหน่าย เนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับการผลิต และการจำหน่าย แร่ที่สำรวจพบในภาคตะวันตก ได้แก่

- 1) แร่ดีบุก พบในบริเวณเหมืองแร่ปิ๊ลอก อำเภอทองผาภูมิ อำเภอเมือง และอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี บ้านท่าไม้รวก อำเภอท่าสาย จังหวัดเพชรบุรีและอำเภอทับสะแก ตำบลหนองเสือ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- 2) แร่สังกะสี-ตะกั่ว-ฟลูออไรต์ พบในเหมืองแร่ปิ๊ลอก อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี และอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- 3) แร่ตะกั่ว-สังกะสี พบในอำเภอทองผาภูมิ อำเภอสังขละบุรี และอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี
- 4) แร่ทองแดง พบในบริเวณจังหวัดกาญจนบุรี
- 5) แร่พลวง พบที่บริเวณอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
- 6) แร่ทองคำ พบที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดกาญจนบุรี
- 7) แร่เงิน พบปนอยู่กับแร่ตะกั่ว-สังกะสี ที่หนองไผ่ จังหวัดกาญจนบุรี
- 8) แร่นิวเคลียร์ พบตามหาดทราย ที่อำเภอหัวหิน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยปะปนอยู่กับแร่โมนาไซต์และหลังสถานีรถไฟหัวหินถึงเขาตะเกียบ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบในหินแกรนิต-หินไนส์
- 9) แร่ฟลูออไรต์ พบอยู่ในบริเวณอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอเขาชัยสน อำเภอท่าสาย จังหวัดเพชรบุรี อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
- 10) แร่แบไรท์ พบในบริเวณจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี และกาญจนบุรี
- 11) ฟอสเฟต พบในบริเวณจังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี และประจวบคีรีขันธ์
- 12) ดินมาร์ล หรือดินสอพอง พบในจังหวัดกาญจนบุรี
- 13) เฟลสปาร์ พบในจังหวัดราชบุรีและกาญจนบุรี

- 14) ควอทซ์ พบในบริเวณอำเภอหัวหิน จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ และราชบุรี
- 15) แร่แกรไฟต์ พบอยู่ในหินเพมาไตต์ อำเภอ
ปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- 16) หินปูน พบอยู่กระจัดกระจายแหล่งผลิตหินปูนที่สำคัญ
ได้แก่ จังหวัดราชบุรี และเพชรบุรี
- 17) โดโลไมท์พบที่อำเภอท่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัด
กาญจนบุรี
- 18) พลอย พบที่อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี

4. แหล่งท่องเที่ยว

ภาคตะวันตก เป็นภาคที่มีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่มี
ชื่อเสียงและหลายรูปแบบ คือ ทั้งประเภทที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ เช่น
น้ำตก ป่าเขา ถ้ำ และชายหาดที่สวยงาม โดยแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันตกมี
ประมาณ 80 แห่ง จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทาง
ประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3.2 แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันตก

เขตจังหวัด	ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว		
	ธรรมชาติ	ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม	ศิลปวัฒนธรรม หัตถกรรม
1. สมุทรสงคราม	ดอนหอยหลอด ตลาดน้ำนัดบางปิ่น ตลาดน้ำนัดท่าคา ตลาดน้ำนัดบางน้อย	วัดเพชรสมุทรวรวิหาร (วัดบ้านแหลม) วัดอัมพวันเจติยาราม วัดบางกุ้งและค่ายบางกุ้ง	
2. กาญจนบุรี	น้ำตกเขาพัง น้ำตกไทรโยค ถ้ำละว้า ถ้ำดาวดึงส์ ถ้ำพระธาตุ ทะเลสาบแควใหญ่ อุทยานแห่งชาติถ้ำธารลอด อุทยานแห่งชาติเอราวัณ อุทยานแห่งชาติน้ำตกห้วยขมิ้น เขื่อนวชิราลงกรณ์ เขื่อนศรีนครินทร์	วัดพระแท่นดงรัง ด่านเจดีย์สามองค์ สุสานสหประชาชาติ สะพานข้ามแม่น้ำแคว ทางรถไฟสายมรณะ	

เขตจังหวัด	ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว		
	ธรรมชาติ	ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม	ศิลปวัฒนธรรม หัตถกรรม
3. สุพรรณบุรี		วัดป่าเลไลยก์ วัดพระรูป วัดสุวรรณภูมิ วัดไผ่โรงวัว สุสานทหารนิรนามที่วัดสนามชัย อนุสรณ์ดอนเจดีย์ สระศักดิ์สิทธิ์ ทั้ง 4	
4. ราชบุรี	ถ้ำฤาษีเขาสูง ถ้ำเขามิน ถ้ำจอมพล เขาช่องพราน ตลาดน้ำดำเนินสะดวก	เขาวังเมืองโบราณที่บ้านคูบัว วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ เขากันจันทร์ วัดคงคาราม วัดขนอน	
5. เพชรบุรี	ถ้ำเขาหลวง หาดเจ้าสำราญ ชะอำ เขื่อนแก่งกระจาน	เขาวัง วัดท่าแพนแดง วัดเกาะแก้วสุทธาราม วัดสุวรรณาราม พระรามราชินีเวศน์	ศูนย์สามิตหุบกะพง
6. ประจวบคีรีขันธ์	หัวหิน หาดสวนสน อ่าวประจวบ อ่าวมะนาว หาดวนกร อุทยานแห่งชาติเขา- สามร้อยยอด	วัดเขาตะเกียบ วัดเขาช่องกระจก	

6. การคมนาคมขนส่ง

ภาคตะวันตกมี เส้นทางคมนาคมขนส่งติดต่อกันระหว่าง ภาคและ ภายในได้ทั้งทางถนนรถไฟ และทางน้ำ ที่สำคัญ ๆ คือ

1) ทางถนน

ก. การติดต่อระหว่างภาค ที่สำคัญประกอบด้วย

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) จากกรุงเทพมหานครผ่านจังหวัดนครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และไปจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 35 (ถนนปากท่อ - ธนบุรี) จากกรุงเทพมหานคร ผ่านจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงครามและบรรจบกับ ถนนเพชรเกษมที่อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นเส้นทางที่ทำให้การติดต่อระหว่างกรุงเทพมหานครกับจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 321 (ถนนมาลัยแมน) จังหวัดนครปฐมมาเชื่อมกับจังหวัดสุพรรณบุรี ที่อำเภออู่ทอง

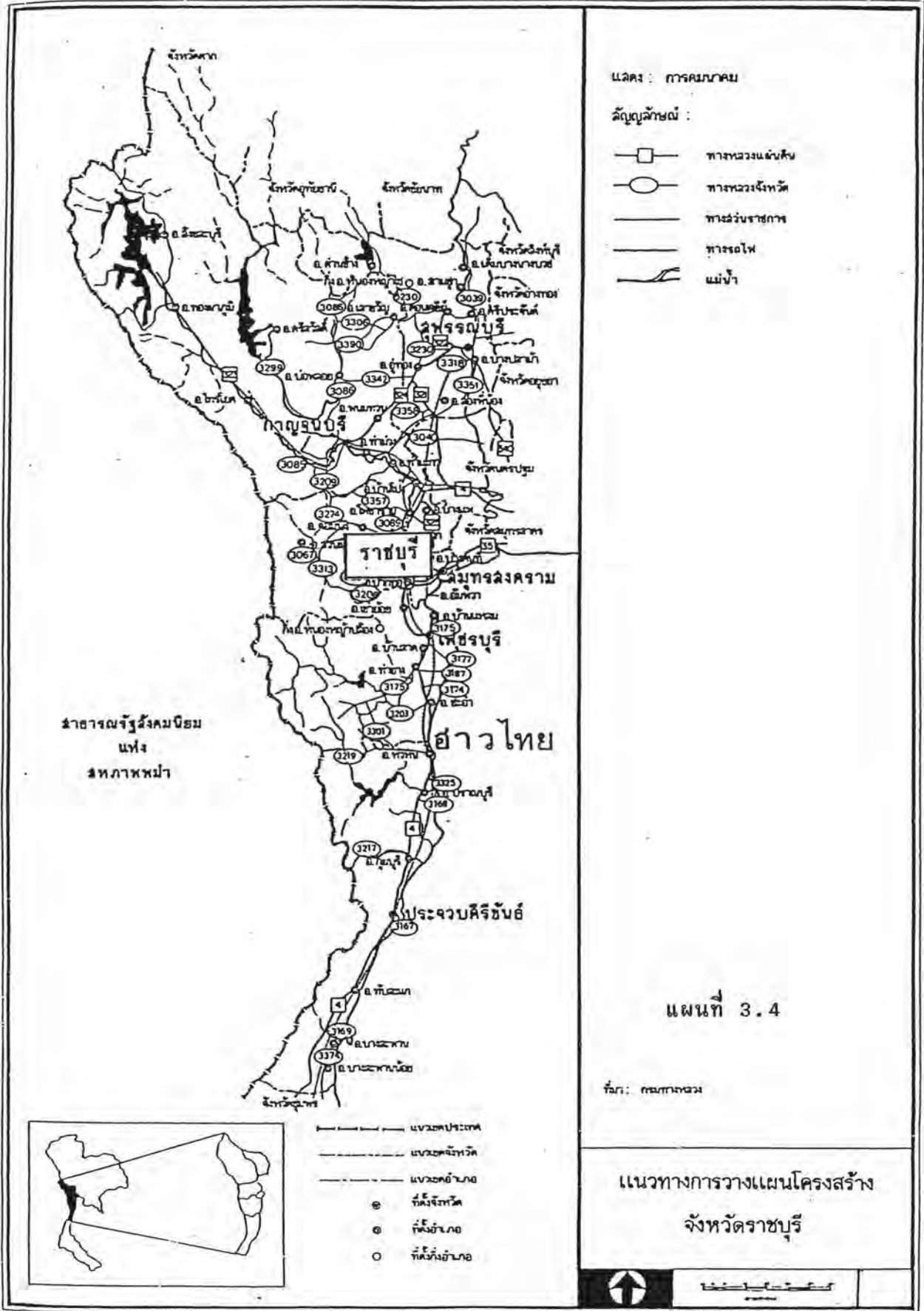
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 340จากจังหวัดนนทบุรี ผ่านอำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง ไปจังหวัดสุพรรณบุรี

- ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3039 จากจังหวัดสุพรรณบุรีผ่านอำเภอสามชูก อำเภอดำเนินนางบวช เชื่อมกับภาคกลางที่จังหวัดชัยนาท

- ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3195 จากจังหวัดสุพรรณบุรี เชื่อมกับภาคกลางที่จังหวัดอ่างทอง

ข. การติดต่อภายในภาค ที่สำคัญ คือ

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 (ถนนแสงชูโต) แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ที่บริเวณอำเภอบ้านโป่งไปจังหวัดกาญจนบุรี จนถึงอำเภอทองผาภูมิ

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 325 (บางแพ - สมุทรสงคราม) แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ผ่านอำเภอบางแพ อำเภอดำเนินสะดวก อำเภออัมพวาเข้าจังหวัดสมุทรสงคราม

นอกจากนี้ ยังมีทางหลวงจังหวัดและเส้นทางของส่วนราชการอื่นที่ใช้ติดต่อภายในจังหวัด (ดูแผนที่ประกอบ)

2) ทางรถไฟ

ก. ทางรถไฟสายใต้ เริ่มจากกรุงเทพมหานครผ่านจังหวัดนครปฐมถึงชุมทางหนองปลาดุกในเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี แล้วแยกออกเป็น 3 สาย คือ

- แยกจากชุมทางหนองปลาดุกไปทางใต้ ผ่านอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้

- แยกจาก ชุมทางหนองปลาดุก ไปทางตะวันตกไปสิ้นสุดที่อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

- แยกจาก ชุมทางหนองปลาดุกไปทางเหนือ ถึงจังหวัดสุพรรณบุรี

ข. ทางรถไฟสายวงเวียนใหญ่

3) ทางน้ำ

เส้นทางน้ำที่สำคัญของ ภาคตะวันตกมีใน ทั่วสุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ที่สำคัญคือ

- แควน้อยและแควใหญ่ เป็นเส้นทางน้ำที่ติดต่อกับบริเวณภูเขาและที่สูงด้านตะวันตกของภาค

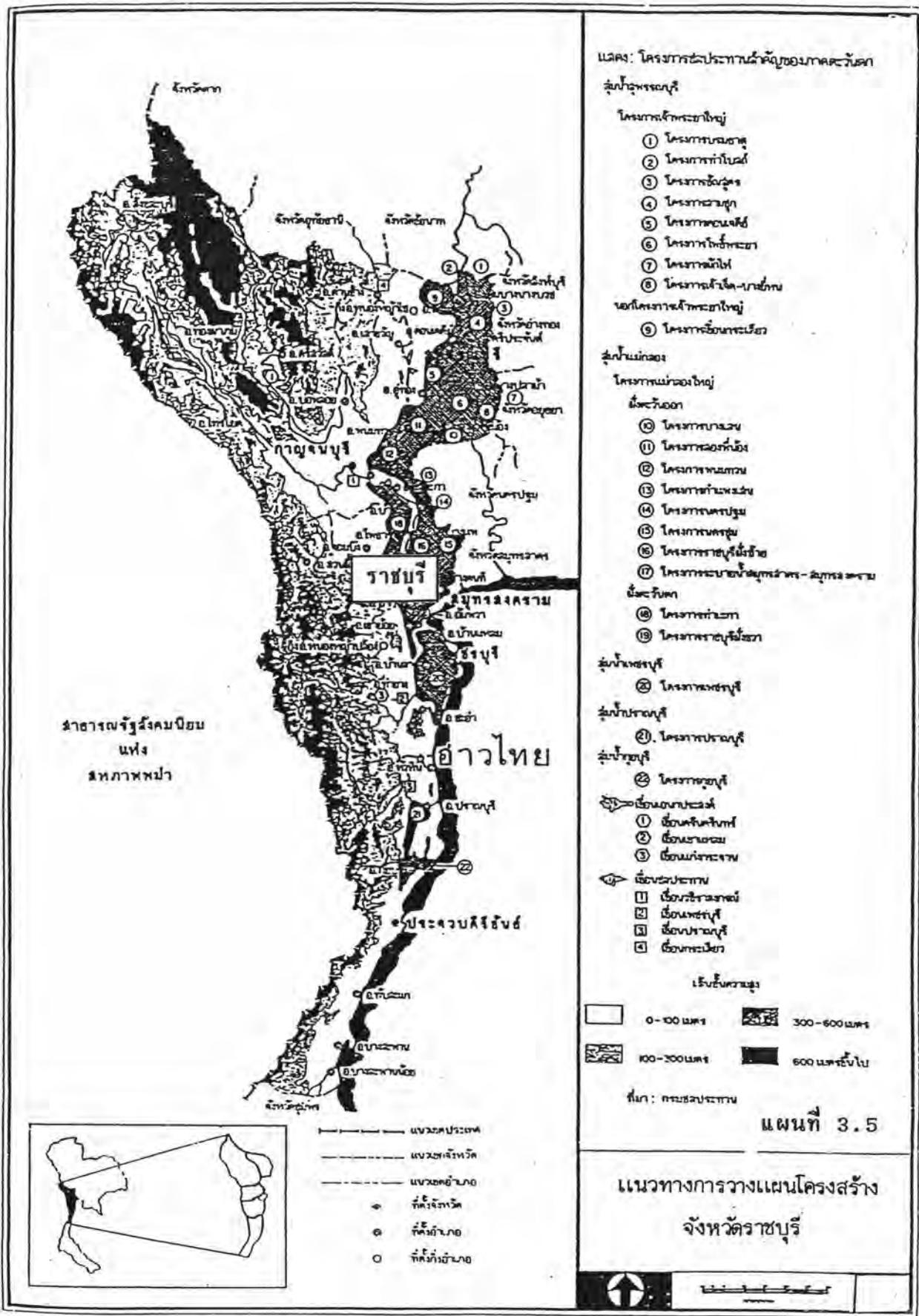
- แม่น้ำแม่กลอง สามารถใช้ติดต่อกับกรุงเทพมหานครได้ โดยจากจังหวัดราชบุรีผ่านคลองดำเนินสะดวกถึงแม่น้ำท่าจีนและผ่านคลองภาษีเจริญเข้ากรุงเทพมหานคร

- แม่น้ำท่าจีน เป็นเส้นทางน้ำที่ไหลผ่านตามแนวยาวของ
จังหวัดสุพรรณบุรี ผ่านอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดสุพรรณบุรีลงสู่อ่าวไทยที่จังหวัด
สมุทรสาคร

7. การชลประทาน

ภาคตะวันตก เป็นแหล่งผลิตพืชผลทางการเกษตรกรรม ที่สำคัญ
มากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ โดยแหล่งผลิตสำคัญได้แก่ที่ราบลุ่มแม่น้ำท่าจีนในเขต
จังหวัดสุพรรณบุรี และที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลองในเขตจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี และ
สมุทรสงคราม ดังนั้นน้ำจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการเพาะปลูกและการดำรง
ชีวิตของประชาชน แต่เนื่องจากสภาพภูมิอากาศในบริเวณนี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่
เสมอ ปริมาณน้ำฝนและแหล่งน้ำผิวดินไม่แน่นอน เกิดปัญหาน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก
ปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง และมีปัญหาน้ำทะเลไหลหนุนเข้ามาบริเวณปากน้ำ
แม่กลองและแม่น้ำท่าจีน ประกอบกับประชากรในภาคตะวันตกเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ
โรงงานอุตสาหกรรมและกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ย่อมมีปริมาณเพิ่มขึ้น ดังนั้น
การพัฒนาาระบบชลประทาน จึงมีความจำเป็น และมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้การ
ใช้น้ำเพื่อประโยชน์ต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อการสนอง
ความต้องการของประชากร และนอกจากจะอำนวยความสะดวกด้านชลประทาน
การจัดการน้ำอุปโภค - บริโภค แล้วยังมีประโยชน์ในด้านการบรรเทาอุทกภัย การ
ประมงการคมนาคมและการพักผ่อนหย่อนใจอีกด้วย

พื้นที่ชลประทาน ของภาคตะวันตก เกือบทั้งหมดอยู่ทางด้าน
ตะวันออกของภาค เนื่องจากมีแม่น้ำสำคัญไหลผ่านหลายสายประกอบกับสภาพพื้นที่
เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ สามารถพัฒนาการชลประทาน โดยระบบคลองส่งน้ำได้สะดวก
ในปี 2534 ภาคตะวันตกมีพื้นที่ในเขตโครงการชลประทานประมาณ 3,741,833
ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 14 ของพื้นที่ทั้งภาค โครงการชลประทานขนาดใหญ่ และ
ขนาดกลางที่สำคัญของภาคตะวันตก จะกระจายครอบคลุมพื้นที่เกษตรกรรมในลุ่มน้ำ
สำคัญ คือ ลุ่มน้ำสุพรรณบุรี ลุ่มน้ำแม่กลอง ลุ่มน้ำเพชรบุรี และลุ่มน้ำปราณบุรี ซึ่ง
ดำเนินการในรูปของการสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำและเขื่อนระบายน้ำ เพื่ออำนวยความสะดวก
ประโยชน์ในด้านการชลประทาน การจัดการน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค การบรรเทา

มาตรา: โครงการชลประทานผืนราบขนาดตะวันตก

ศูนย์โครงการชลประทาน

- โครงการชลประทานขนาดใหญ่
- ① โครงการบนเขา
 - ② โครงการกั้นน้ำ
 - ③ โครงการขุดลอก
 - ④ โครงการควบคุมน้ำ
 - ⑤ โครงการกั้นน้ำ
 - ⑥ โครงการกั้นน้ำ
 - ⑦ โครงการขุดลอก
 - ⑧ โครงการน้ำใต้ดิน-เก็บน้ำ

เขตโครงการชลประทานใหญ่

- ⑨ โครงการชลประทาน

ศูนย์โครงการชลประทาน

- โครงการชลประทานใหญ่
- ฝั่งตะวันออก
- ⑩ โครงการควบคุมน้ำ
 - ⑪ โครงการกั้นน้ำ
 - ⑫ โครงการควบคุมน้ำ
 - ⑬ โครงการกั้นน้ำ
 - ⑭ โครงการควบคุมน้ำ
 - ⑮ โครงการควบคุมน้ำ
 - ⑯ โครงการควบคุมน้ำ
 - ⑰ โครงการควบคุมน้ำ

- ฝั่งตะวันตก
- ⑱ โครงการควบคุมน้ำ
 - ⑲ โครงการควบคุมน้ำ

ศูนย์โครงการชลประทาน

- ⑳ โครงการชลประทาน

ศูนย์โครงการชลประทาน

- ㉑ โครงการชลประทาน

ศูนย์โครงการชลประทาน

- ㉒ โครงการชลประทาน

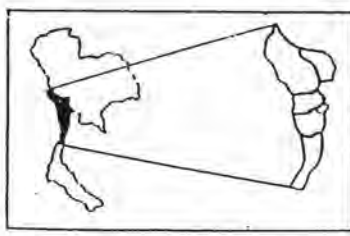
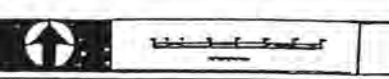
- เส้นทางคมนาคม
- ① เส้นทางคมนาคม
 - ② เส้นทางคมนาคม
 - ③ เส้นทางคมนาคม
- เส้นทางคมนาคม
- ④ เส้นทางคมนาคม
 - ⑤ เส้นทางคมนาคม
 - ⑥ เส้นทางคมนาคม
 - ⑦ เส้นทางคมนาคม

- ระดับความสูง
- 0-100 เมตร
 - ▨ 100-200 เมตร
 - ▩ 300-600 เมตร
 - 600 เมตรขึ้นไป

ที่มา: กรมชลประทาน

แผนที่ 3.5

แนวทางการวางแผนโครงสร้าง
จังหวัดราชบุรี

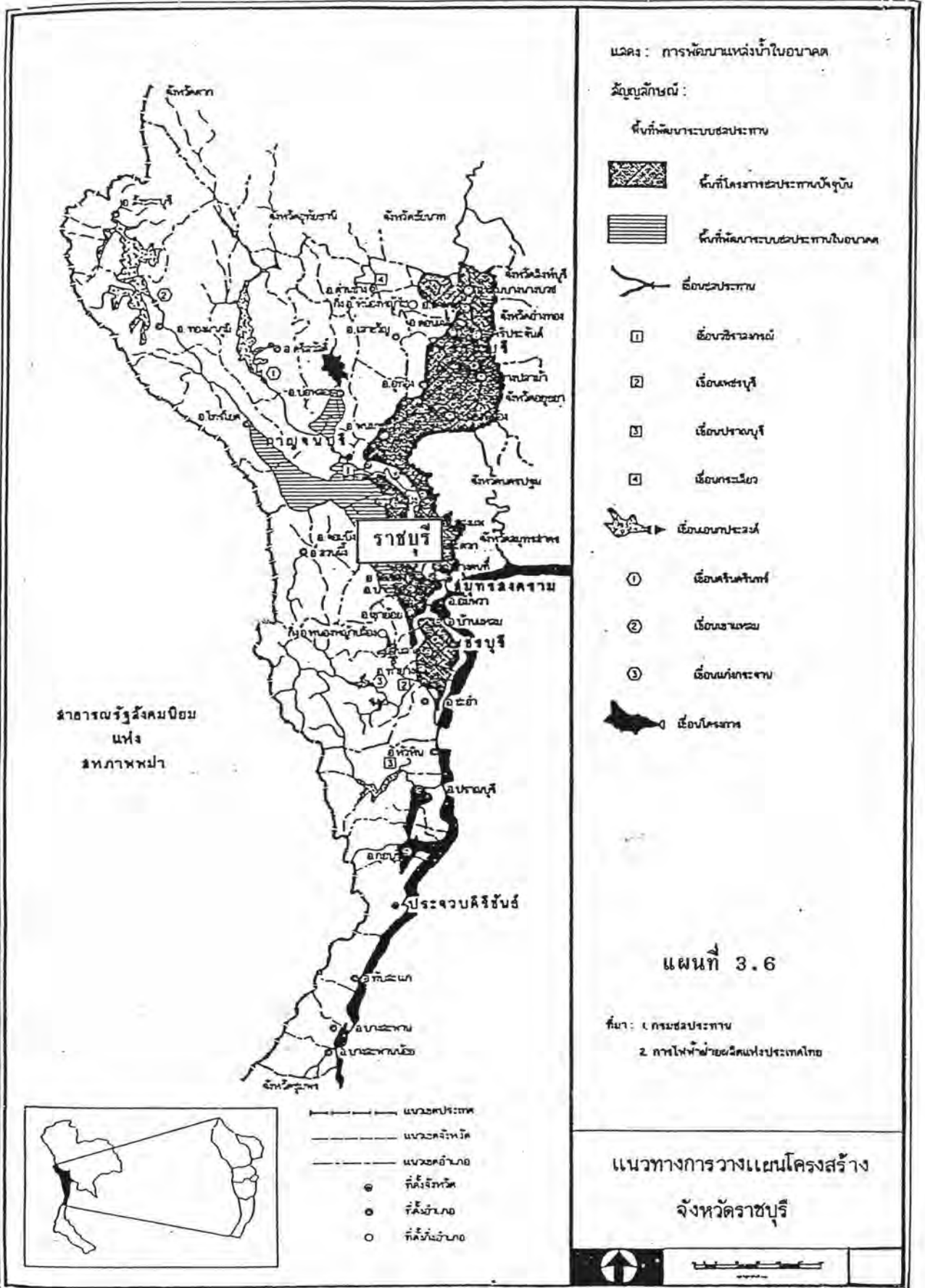
- — — — — แนวเขตประเทศ
- — — — — แนวเขตจังหวัด
- — — — — แนวเขตอำเภอ
- ที่ตั้งจังหวัด
- ที่ตั้งอำเภอ
- ที่ตั้งตำบล

อุทกภัย การประมง การคมนาคม และการพักผ่อนหย่อนใจ โครงการชลประทานที่สำคัญของภาคตะวันตกสามารถจำแนกตามลุ่มน้ำได้ 5 เขตดังนี้

เขตที่ 1 พื้นที่ชลประทาน ลุ่มน้ำสุพรรณบุรีเป็นส่วนหนึ่งของโครงการเจ้าพระยาใหญ่ ซึ่งมีต้นโครงการอยู่ที่เขื่อนเจ้าพระยา ซึ่งเป็นเขื่อนระบายน้ำที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท โดยแจกจ่ายน้ำให้แก่พื้นที่เกษตรกรรมในโครงการถึง 15 จังหวัด ทั่วเขตภาคกลาง และบางส่วนของภาคตะวันตกประมาณ 5.8 ล้านไร่ โดยอยู่ในเขตจังหวัดสุพรรณบุรีประมาณ 1.2 ล้านไร่ หรือประมาณ ร้อยละ 21 ของพื้นที่โครงการทั้งหมด ครอบคลุมพื้นที่สองฝั่งแม่น้ำสุพรรณบุรี ในเขตอำเภอศรีประจันต์ อำเภอเมือง อำเภอบางปลาม้า บางส่วนของอำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชูก อำเภออุทุมพร และอำเภอสองพี่น้อง

เขตที่ 2 พื้นที่ชลประทาน ลุ่มน้ำแม่กลอง อยู่ในโครงการชลประทานแม่กลองใหญ่ซึ่งมีต้นโครงการอยู่ที่เขื่อนวชิราลงกรณ์ ซึ่งเป็นเขื่อนกั้นน้ำตั้งอยู่ที่อำเภotáมวง จังหวัดกาญจนบุรี และส่งน้ำไปยังพื้นที่เกษตรกรรมสองฝั่งแม่น้ำแม่กลอง รวม 7 จังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ชลประทานประมาณ 3 ล้านไร่ หรือประมาณ ร้อยละ 67 ของพื้นที่โครงการ ได้แก่ พื้นที่บางส่วนของอำเภotáมวง อำเภอท่ามะกา และอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี บางส่วนของอำเภอสองพี่น้อง และอำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี อำเภอบางแพ อำเภอวัดเพลง อำเภอดำเนินสะดวก บางส่วนของอำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอเมือง และอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี บางส่วนของอำเภอเขาชัยสน จังหวัดเพชรบุรี และส่วนใหญ่ของจังหวัดสมุทรสงคราม

เขตที่ 3 เขตชลประทาน ลุ่มน้ำเพชรบุรีได้แก่ พื้นที่ชลประทานในเขตโครงการเพชรบุรี ซึ่งมีหัวงานอยู่ที่เขื่อนเพชรซึ่งสร้างกั้นแม่น้ำเพชรบุรีที่อำเภotáยวง จังหวัดเพชรบุรี ทดน้ำส่งให้แก่พื้นที่เกษตรกรรมในโครงการได้ประมาณ 336,000 ไร่ ในพื้นที่บางส่วนของอำเภotáยวง อำเภอบ้านลาด อำเภอเมือง และอำเภอบ้านแหลม

เขตที่ 4 เขตชลประทาน ลุ่มน้ำปราณบุรีได้แก่ พื้นที่ชลประทาน ในเขตโครงการปราณบุรี ซึ่งมีต้นโครงการอยู่ที่เขื่อนปราณบุรี ซึ่งกินน้ำปราณบุรีที่ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่งน้ำให้แก่พื้นที่เพาะปลูก และบรรเทา อุทกภัยในพื้นที่ประมาณ 220,000 ไร่ ครอบคลุมบางส่วนของอำเภอปราณบุรี อำเภอกุยบุรี และอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เขตที่ 5 เขตชลประทาน ลุ่มน้ำกุยบุรี ได้แก่ พื้นที่ชลประทาน ที่ได้รับการส่งน้ำจากแม่น้ำกุยบุรีประมาณ 15,300 ไร่ ในเขตอำเภอกุยบุรี จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์

8. สภาพดินและการใช้ที่ดิน

1. สภาพดิน ดินโดยทั่วไปของภาคตะวันตก สามารถแยก ออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ตามพื้นที่ได้ดังนี้คือ

1.1 ดินที่อยู่ในที่ราบลุ่มน้ำ ส่วนใหญ่จะเป็นที่ราบชั้น บันไต่ต่ำ (Lower Terrace) มีลักษณะราบเรียบไปจนถึงลักษณะลุ่ม ๆ ดิน ๆ เป็นตะพักลุ่มน้ำ (Alluvial Terrace) ส่วนมากจะเป็นดินร่วน ดินร่วนเหนียว ดินร่วนปนตะกอน มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางหรือค่อนข้างดี ระบายน้ำดี พบตาม บริเวณลุ่มแม่น้ำแม่กลอง แม่น้ำเพชรบุรี แม่น้ำปราณบุรี แต่ลักษณะดินราบลุ่มแม่น้ำ จะมีกำเนิด 2 ลักษณะ คือ เกิดจากการเคลื่อนย้ายและทับถมโดยน้ำเค็ม เช่น บริเวณชายฝั่งทะเล เป็นต้น และเกิดจากการเคลื่อนย้ายทับถมโดยน้ำจืด ซึ่งจะพบ บริเวณลุ่มแม่น้ำต่าง ๆ เช่น แม่น้ำแม่กลอง แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแควน้อย แม่น้ำ แควใหญ่ เป็นต้น

1.2 ดินบริเวณที่ราบเชิงเขา เป็นชั้นบันไดสูง มักจะ ประกอบด้วยหาด หินทราย ดินเชิงเขาและตะกอน วัตถุน้ำพัดพาเป็นต้นกำเนิด ลักษณะพื้นที่เป็นที่ลุ่ม ๆ ดอน ๆ จนถึงเป็นลูกคลื่นมีส่วนราบเรียบอยู่เพียงเล็กน้อย โครงสร้างของเนื้อดินจะต่างไปจากดินตะกอนในภาคกลาง

1.3 ดินบริเวณเขาและภูเขา ส่วนใหญ่เป็นดินพอคโซลิก เหลืองแดง และดินลูกรัง สีนํ้าตาลแดง มีทั้งดินต้นและลึก

ส่วนสมรรถภาพของดิน จากการจำแนกดินออกเป็นหน่วย ๆ ในการศึกษาของกรมพัฒนาที่ดิน สำหรับภาคตะวันตกแล้ว ดินส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นดินที่ลาดชันบันไดและดินภูเขา ที่เหลือจะเป็นดินตะกอนลุ่มน้ำ ซึ่งลักษณะหน่วยดินจะพบดังนี้คือ

ดินหน่วยที่ 1 เป็นดินเกิดค่อนข้างใหม่ริมฝั่งทะเล มีการระบายน้ำดีมาก แต่มีความสมบูรณ์ของดินต่ำ

ดินหน่วยที่ 2 เป็นดินเหนียวที่เกิดจากดินตะกอนน้ำพามาทับถม เป็นดินที่มีการระบายที่ไม่ดี มีความสมบูรณ์ของดินปานกลางถึงสูง

ดินหน่วยที่ 5 เป็นดินเหนียวท่ำจั้น เกิดจากดินตะกอนน้ำพัดพา เป็นดินเค็มที่เกิดจากอิทธิพลของน้ำทะเลพัดพามาทับถม มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ดินหน่วยที่ 8 เป็นดินตะกอนค่อนข้างใหม่ เป็นดินร่วนและดินร่วนปนทราย มีการระบายน้ำดีถึงเลว มีระดับความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ดินหน่วยที่ 11 และ 12 เป็นดินร่วนและดินเหนียวมีการระบายน้ำค่อนข้างดีถึงดี มีอนุภาคต่างปานกลางถึงสูง มีระดับความอุดมสมบูรณ์สูง

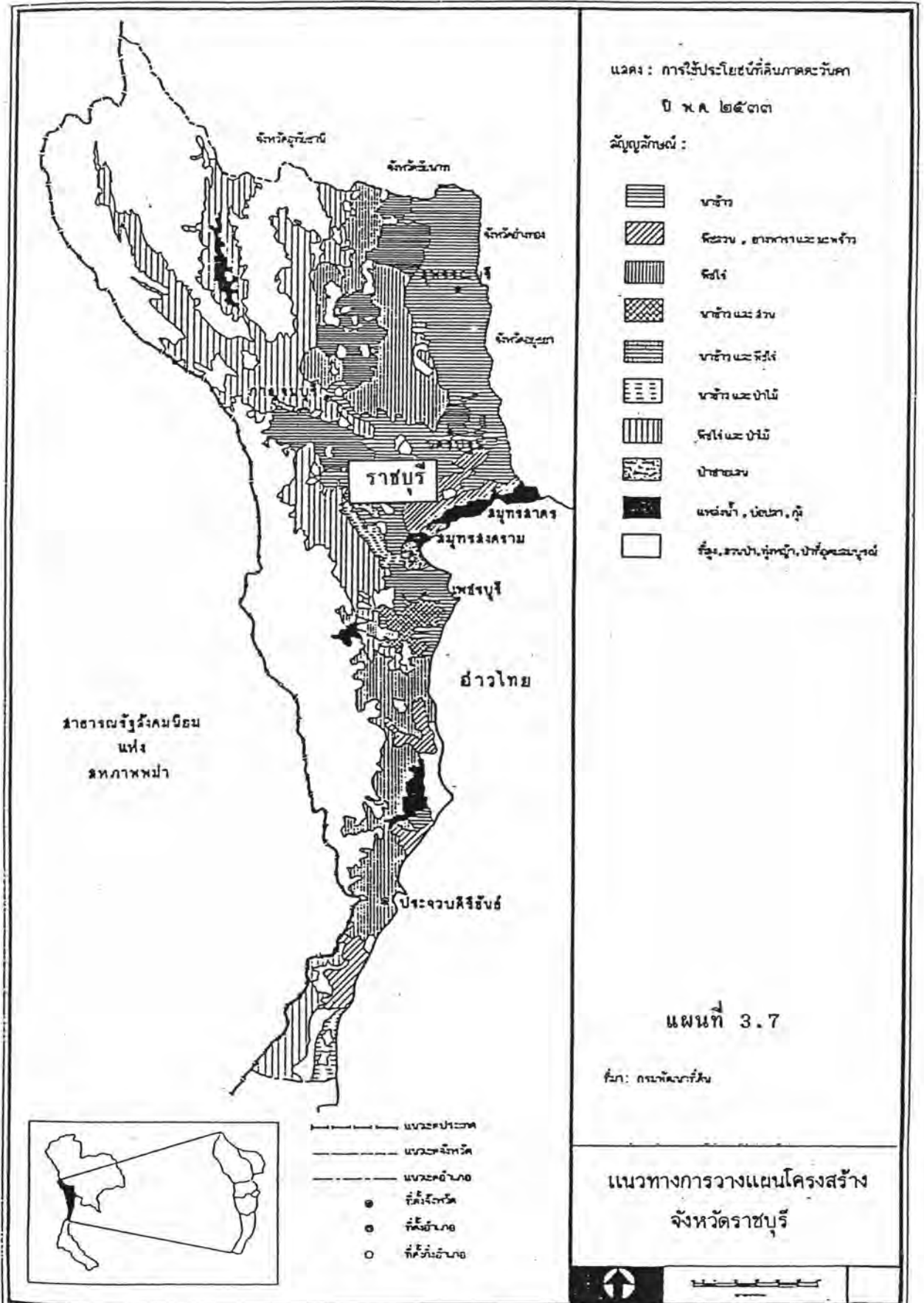
ดินหน่วยที่ 15 เป็นดินเหนียวและดินร่วนที่มีการระบายน้ำดี มีความเป็นด่างต่ำ มีระดับความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ดินหน่วยที่ 17 เป็นดินเหนียว ดินร่วน และดินลูกรังสีน้ำตาล มีการระบายน้ำดี มีปริมาณอลูมิเนียมและเหล็กออกไซด์ มีปริมาณของธาตุที่มีคุณสมบัติเป็นด่างต่ำ ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำถึงปานกลาง

ดินหน่วยที่ 20 - 22 เป็นดินที่เกิดบนเขา ภูเขาหรือที่สูงชัน

2. การใช้ที่ดิน การใช้ที่ดินของภาคตะวันตกในปี พ.ศ. 2534 สามารถจำแนกการใช้ที่ดินที่สำคัญ ๆ ออกได้ดังนี้

2.1 พื้นที่ป่าไม้ ภาคตะวันตกมีพื้นที่ป่าไม้รวมกันประมาณ 11,051,956 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 41.04 ของพื้นที่ภาคตะวันตก ส่วนใหญ่จะได้แก่พื้นที่บริเวณด้านตะวันตกของภาค

แนวเขต : การใช้ประโยชน์ที่ดินภาคตะวันตก

ปี พ.ศ. ๒๕๓๓

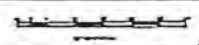
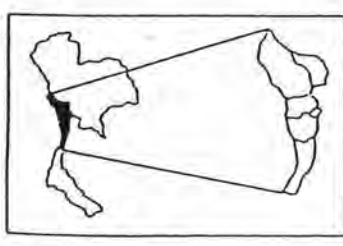
สัญลักษณ์ :

- นาข้าว
- พืชสวน , ไร่พริกและมะพร้าว
- ไร่ผลไม้
- นาข้าว และ สวน
- นาข้าว และ ไร่ผลไม้
- นาข้าว และ ป่าไม้
- ไร่ผลไม้ และ ป่าไม้
- ป่าชุมชน
- แหล่งน้ำ , บ่อปลา , คู
- ที่ว่าง , สวนป่า , ที่พำนัก , ป่าที่ดูแลอนุรักษ์

สาธารณรัฐฝรั่งเศส
แห่ง
สหภาพพม่า

ลาวไทย

ประจวบคีรีขันธ์

2.2 พื้นที่ถือครองทางการเกษตร มีประมาณ

7,545,352 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.02 ของพื้นที่ภาคตะวันตกในจำนวนนี้เป็นพื้นที่นา 3,599,812 ไร่ พื้นที่ที่เป็นพืชไร่ 2,738,211 ไร่ พื้นที่ที่เป็นไม้ผล-ไม้ยืนต้น 667,812 ไร่

2.3 พื้นที่ที่ไม่ได้จำแนกมีประมาณ 8,329,794 ไร่

คิดเป็น ร้อยละ 30.94 ของพื้นที่ภาคตะวันตก ซึ่งประกอบไปด้วยพื้นที่ที่เป็นที่ว่างที่ลุ่ม น้ำขัง แม่น้ำ

สำหรับพื้นที่ถือครองทางการเกษตรในปี พ.ศ.2534 สัดส่วนระหว่างพื้นที่ถือครองทางการเกษตรกับพื้นที่ทั้งหมดของภาค สามารถแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1) จังหวัดที่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรต่อพื้นที่จังหวัดสูงกว่า ร้อยละ 70 ขึ้นไป ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ

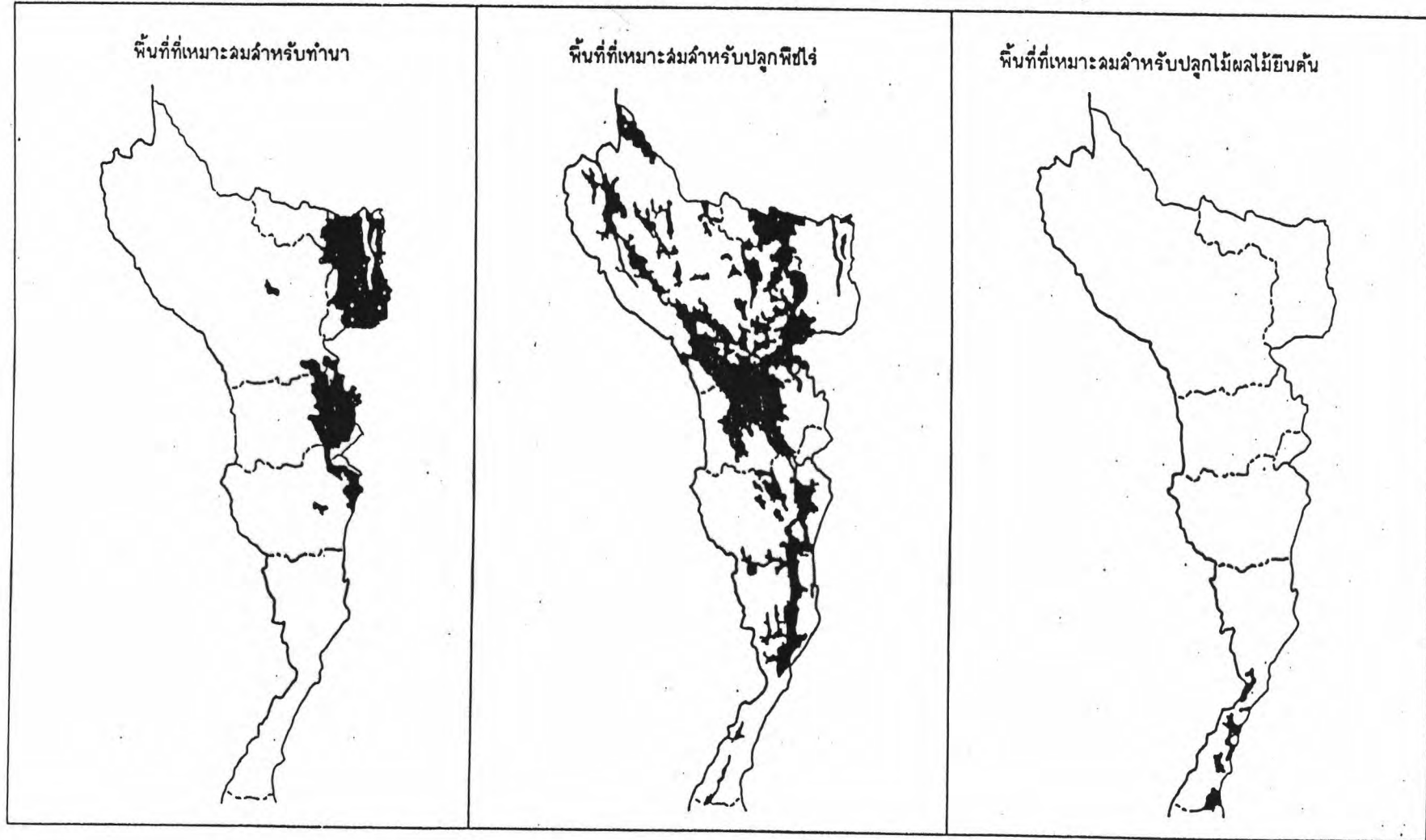
2) จังหวัดที่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรต่อพื้นที่จังหวัดต่ำกว่า ร้อยละ 70 ลงมาซึ่งแบ่งกลุ่มย่อยได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

2.1 จังหวัดที่มีพื้นที่บางส่วนอยู่บริเวณต้นอ่าวไทยได้แก่ จังหวัดราชบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 41.52 และ 37.09 ตามลำดับ

2.2 จังหวัดที่มีพื้นที่ถือครองต่อพื้นที่จังหวัดต่ำมากได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ กาญจนบุรี ซึ่งมีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเพียงร้อยละ 23.67, 23.22 และ 14.18 ตามลำดับ

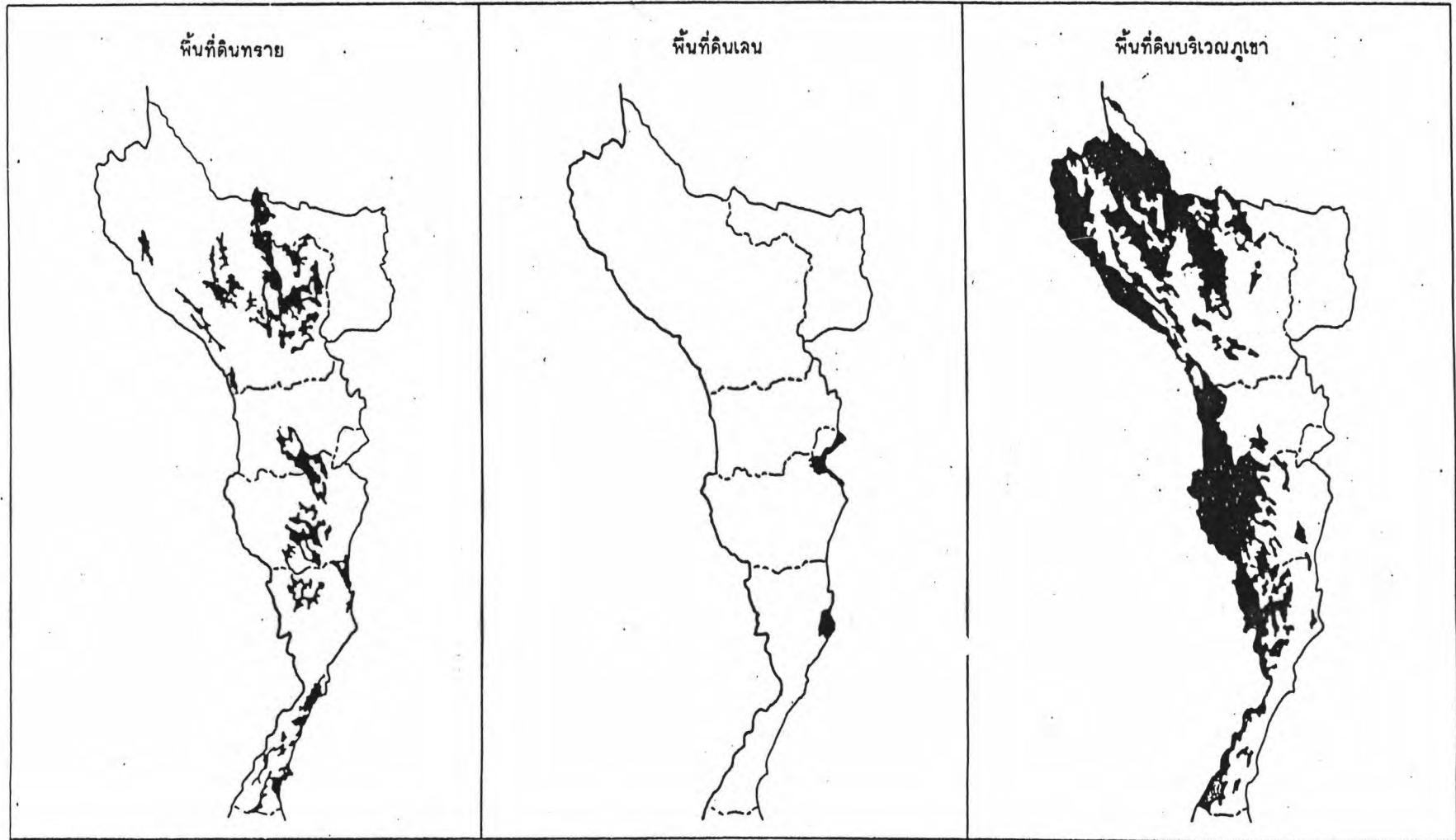
เมื่อเปรียบเทียบการใช้ที่ดินของภาคตะวันตกระหว่างปี พ.ศ. 2530 - 2534 จะเห็นได้ว่าพื้นที่ที่เป็นป่าไม้ลดลงถึง 548,692 ไร่ และพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเพิ่มขึ้น ประมาณ 17,601 ไร่ โดยเพิ่มพื้นที่ปลูกพืชไร่ ไม้ผล - ไม้ยืนต้น แต่พื้นที่นากลับลดไปประมาณ 53,201 ไร่ อาจสรุปได้ว่าแนวโน้มการใช้ที่ดินในอนาคตของภาคตะวันตกคงมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้และ

แผนภูมิที่ 3.1 แสดงพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมสำหรับการเพาะปลูก

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

แผนภูมิที่ 3.2 แลดูพื้นที่ที่มีศักยภาพไม่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูก

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

ที่นำมาปลูกพืชไร่เพิ่มขึ้น ถ้าพื้นที่พืชไร่สูงขึ้นก็ย่อมแสดงว่าต้องมีการบุกเบิกทำลายพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น ดังนั้น การขยายพื้นที่ในการทำเกษตรกรรมของภาคตะวันตกจึงน่าจะถูกจำกัดให้น้อยลง และควรจะหันมาปรับปรุงคุณภาพดินที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นกว่าปัจจุบัน

ลักษณะโครงสร้างทางประชากร

1. ขนาดและการเปลี่ยนแปลงประชากร

ภาคตะวันตก เป็นภาคที่มีพื้นที่ รวมทั้งสิ้น 43,083,36 ตารางกิโลเมตร หรือเท่ากับร้อยละ 8.40 ของพื้นที่ประเทศและในปี 2535 มีประชากรทั้งสิ้นเท่ากับ 3,146,207 คน หรือเพียงร้อยละ 5.94 ของประชากรทั้งประเทศ และภายในภาคตะวันตกนี้ จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากที่สุดในภาคคือ มีพื้นที่เท่ากับร้อยละ 45.23 ของพื้นที่ภาค จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเพชรบุรี มีพื้นที่รองลงมาคือ ร้อยละ 14.76 และ 14.75 ตามลำดับ และจากการศึกษาขนาดประชากร ปี 2535 นี้ จังหวัดสุพรรณบุรีมีประชากรมากที่สุดในภาคคือมีขนาดประชากรเท่ากับร้อยละ 25.35 ของประชากรภาค จังหวัดราชบุรี และกาญจนบุรี มีขนาดประชากรรองลงมาคือ เท่ากับร้อยละ 21.98 และ 20.14 ตามลำดับ ในส่วนการเปลี่ยนแปลงประชากรภาคตะวันตกช่วง 20 ปี ตั้งแต่ปี 2515 - 2535 จะพบว่าจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงประชากรสูงที่สุด คือ จังหวัดกาญจนบุรี คือ มีการเปลี่ยนแปลงถึง ร้อยละ 30.17 ของการเปลี่ยนแปลงประชากรทั้งภาค รองลงมาคือ จังหวัดราชบุรีและสุพรรณบุรี คือ มีการเปลี่ยนแปลงประชากรร้อยละ 19.75 และ 18.50 ตามลำดับ ส่วนจังหวัดสมุทรสงครามนั้นเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่น้อยที่สุดในภาคคือ มีพื้นที่เพียง ร้อยละ 0.96 เท่านั้น ทั้งขนาดประชากร และการเปลี่ยนแปลงประชากรก็มีน้อยที่สุดในภาคด้วย คือ มีประชากรเท่ากับร้อยละ 6.53 การเปลี่ยนแปลงประชากรเท่ากับร้อยละ 2.80

2. ความหนาแน่นประชากร

ความหนาแน่น ประชากรของภาคตะวันตก ในปี 2535 เฉลี่ยเท่ากับ 73 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งต่ำกว่าความหนาแน่นประชากรเฉลี่ยของ

ประเทศซึ่งเท่ากับ 103 คนต่อตารางกิโลเมตร และในภาคตะวันตกเองจังหวัดที่มีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาค คือ จังหวัดสมุทรสงคราม สุพรรณบุรีและราชบุรี ซึ่งมีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ย เท่ากับ 496, 149, 135 คนต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ และค่าเฉลี่ยความหนาแน่นประชากร ทั้ง 3 จังหวัดนี้ก็ยิ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยประชากรของประเทศด้วย ส่วนจังหวัดที่มีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ยต่ำที่สุดในภาคคือ จังหวัดกาญจนบุรี คือ มีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ยเพียง 32 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภาคด้วย

3. การอพยพย้ายถิ่น

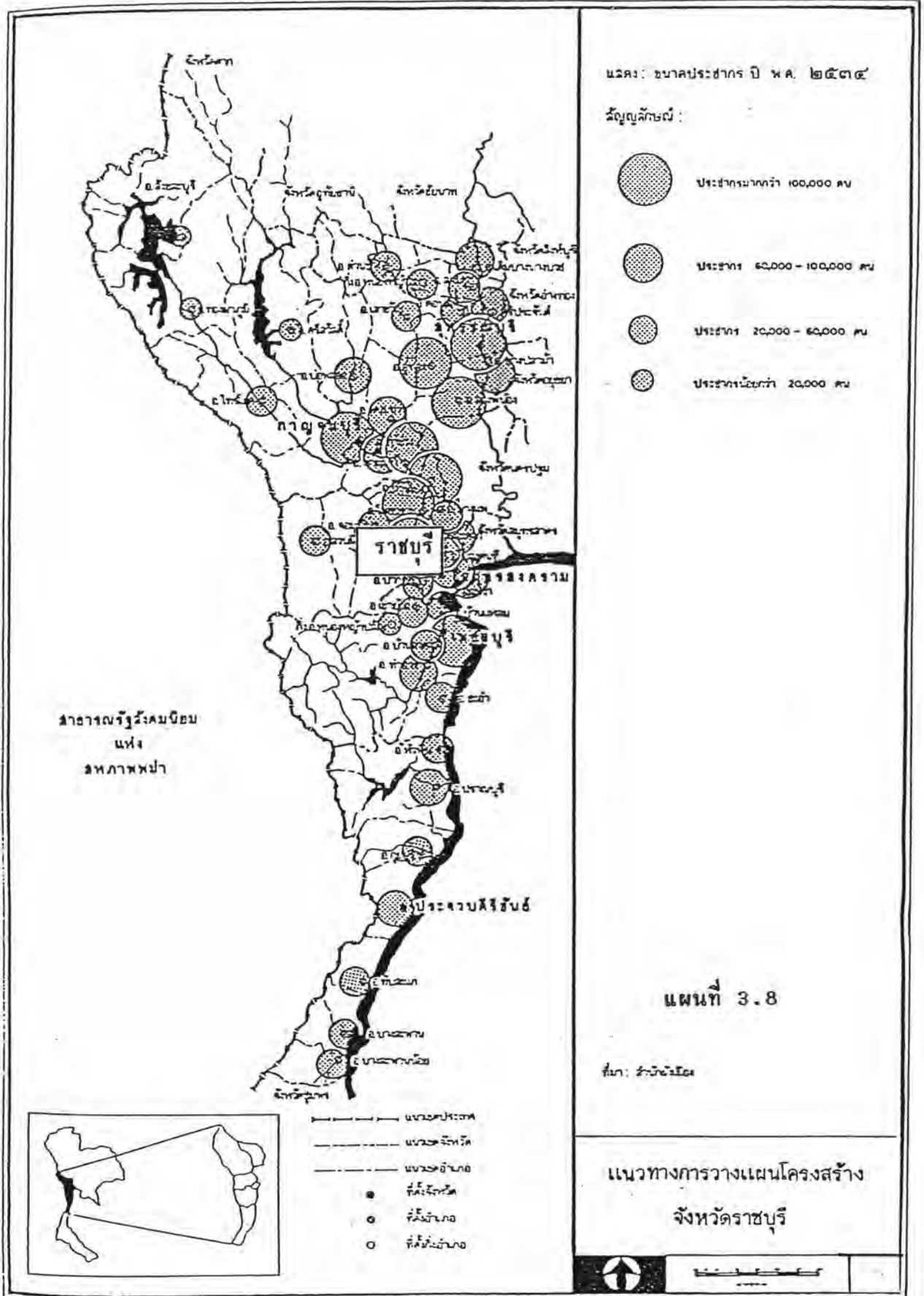
จากการศึกษา ข้อมูลสำมะโนประชากรในปี 2533 พบว่ามีการอพยพย้ายถิ่นเข้าและออกระหว่างภาคตะวันตกกับภาคอื่น ๆ ดังนี้ คือ ประชากรจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้มีการอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคตะวันตกสูงที่สุด คือ อพยพเข้ามาถึง 17,548 คน รองลงมา คือผู้อพยพเข้าจากเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลเท่ากับ 14,125 คน และ 11,809 คน ตามลำดับ ส่วนทางด้าน การอพยพย้ายถิ่นออกจากภาคตะวันตก พบว่าประชากรจากภาคตะวันตกอพยพออกไปสู่กรุงเทพมหานครสูงที่สุด คือ สูงถึง 39,022 คน และอพยพเข้าสู่เขตปริมณฑลและภาคใต้ รองลงมา คือ เท่ากับ 19,298 คน และ 11,420 คน ตามลำดับ และเมื่อศึกษาถึงการย้ายถิ่นสุทธิของภาคตะวันตก ปี 2533 ก็จะพบว่า ประชากรจากภาคตะวันตกมีการอพยพออกไปสู่กรุงเทพมหานครเขตปริมณฑล และภาคใต้ดังกล่าวตามลำดับ สูงกว่าการอพยพเข้าจากทั้ง 3 เขต ดังกล่าวอีกด้วย ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ เป็นภาคที่มีการอพยพเข้าสู่ภาคตะวันตกสูงกว่าการอพยพออกของประชากรภาคตะวันตกสู่ทั้ง 2 ภาคนี้ เมื่อศึกษาถึงรายละเอียดของจังหวัดต่าง ๆ ภายในภาคตะวันตก ก็จะพบว่าจังหวัดสมุทรสงครามมีอัตราการอพยพสุทธิต่อประชากร 1 พันคน เป็นการอพยพสุทธิออก พันละ 52.10 จังหวัดสุพรรณบุรีและเพชรบุรีมีอัตราการอพยพสุทธิออก รองลงมา คือ เท่ากับ 29.60 และ 20.64 ตามลำดับ และมีจังหวัดที่มีอัตราการอพยพสุทธิเข้า 2 จังหวัดคือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และกาญจนบุรี มีค่าเท่ากับพันละ 19.95 และ 16.86

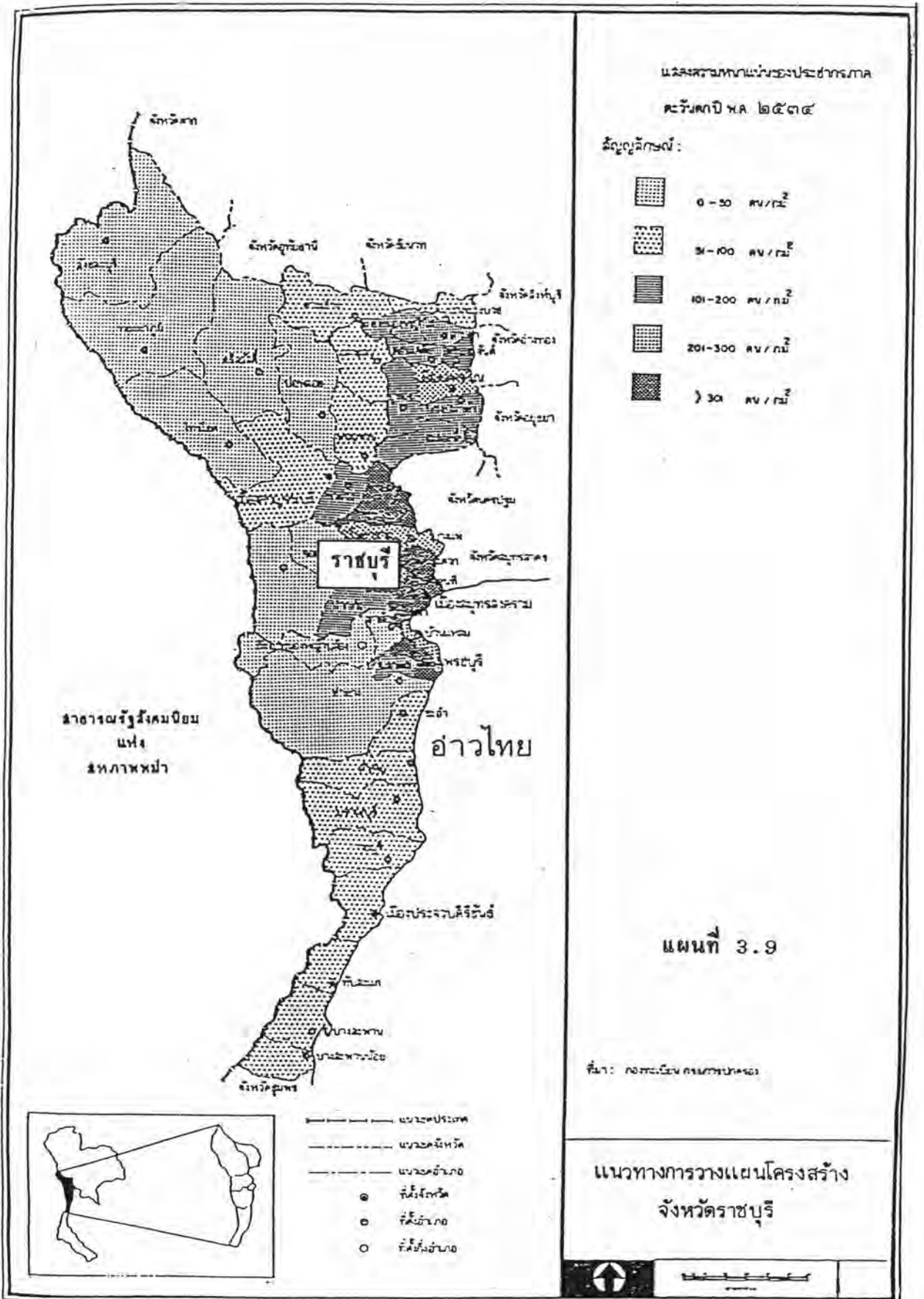
4. ประชากรเมืองและประชากรชนบทภาคตะวันตก

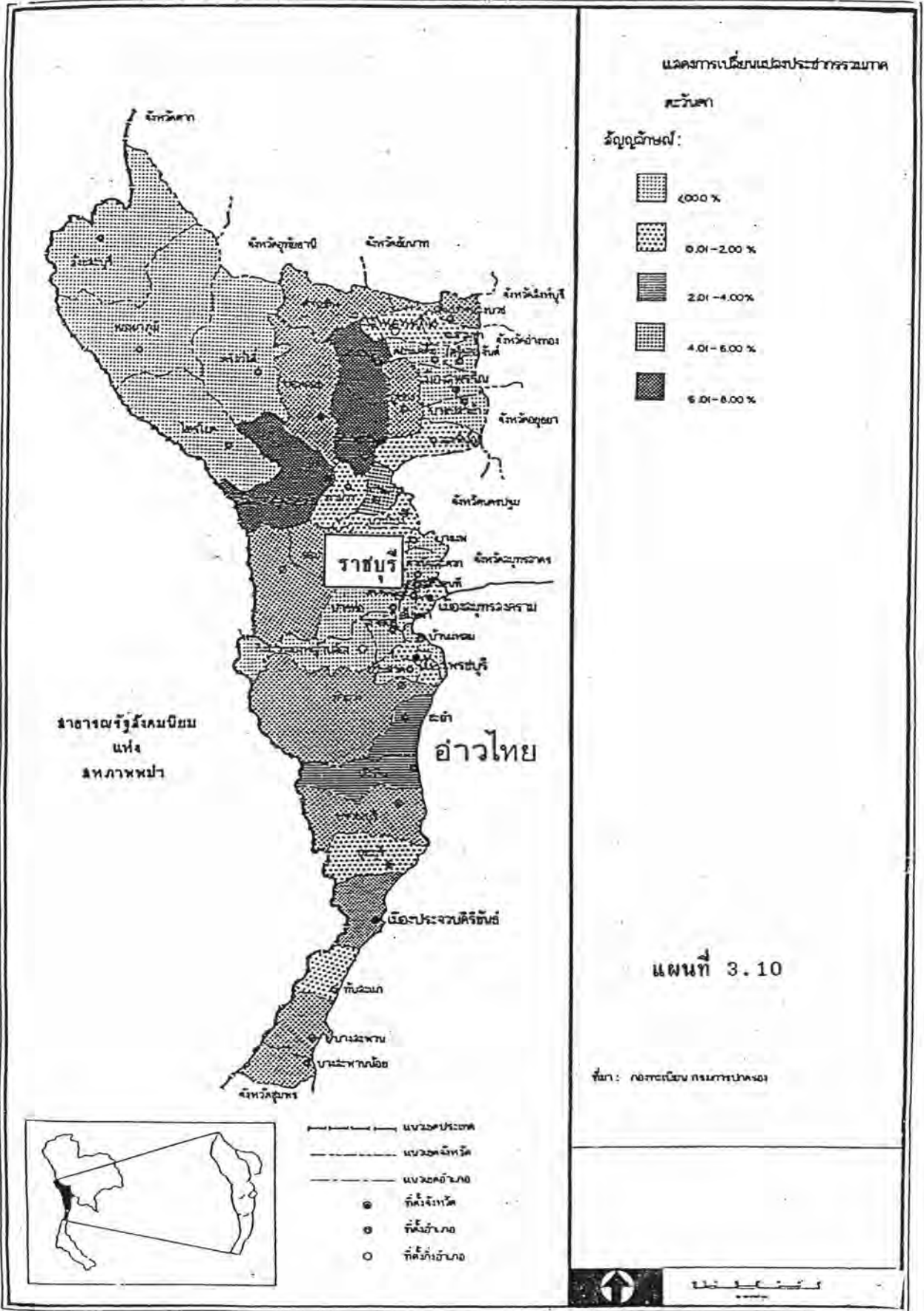
ในปี 2535 ภาคตะวันตกมีประชากรในพื้นที่เมือง ประมาณ 9 แสนคน และมีประชากรอยู่ในพื้นที่ชนบทประมาณ 2.3 ล้านคน ซึ่งเมื่อเทียบเป็นสัดส่วนประชากรเมืองและชนบทจะได้เป็น 29:71 จังหวัดที่มีสัดส่วนของประชากรเมืองสูงที่สุดในภาคคือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีสัดส่วนประชากรเมืองและชนบทในปี 2535 เท่ากับ 40:60 รองลงมา คือ จังหวัดเพชรบุรีและราชบุรีซึ่งมีสัดส่วนของประชากรเมืองและชนบท เท่ากับ 38 : 62 และ 34 : 66 ตามลำดับ และจังหวัดที่มีสัดส่วนประชากรเมืองและชนบทต่ำที่สุดในภาคคือ จังหวัดสุพรรณบุรี แต่เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนประชากรเมืองและชนบทของ ปี 2525 พบว่าในช่วง 10 ปี จังหวัดเพชรบุรีและสุพรรณบุรีมีสัดส่วนประชากรเมืองและชนบทที่ลดต่ำลงคือ จังหวัดเพชรบุรี มีสัดส่วนประชากรเมืองและชนบทในปี 2525 เท่ากับ 41 : 59 และในปี 2535 ลดลงเหลือ 38 : 62 ส่วนจังหวัดสุพรรณบุรีมีสัดส่วน ประชากรเมืองและชนบทในปี 2525 เท่ากับ 20 : 80 และในปี 2535 ลดลงเหลือ 19 : 81 และจังหวัดที่มีสัดส่วนประชากรเมืองและชนบทเพิ่มสูงขึ้นในช่วง 10 ปีนี้ คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งในปี 2525 จังหวัดนี้มีสัดส่วนประชากรเมืองและชนบทเพียง 29 : 71 แต่ในปี 2535 สัดส่วนประชากรเมืองและชนบทเพิ่มสูงขึ้นถึง 40:60 นับว่าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนของประชากรเมืองต่อประชากรชนบทขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นในอัตราที่สูงที่สุดในภาค และจังหวัดที่มีสัดส่วนของประชากรเมืองต่อประชากรชนบทขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น รองลงมา คือ จังหวัดกาญจนบุรี และราชบุรี ตามลำดับ

ลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

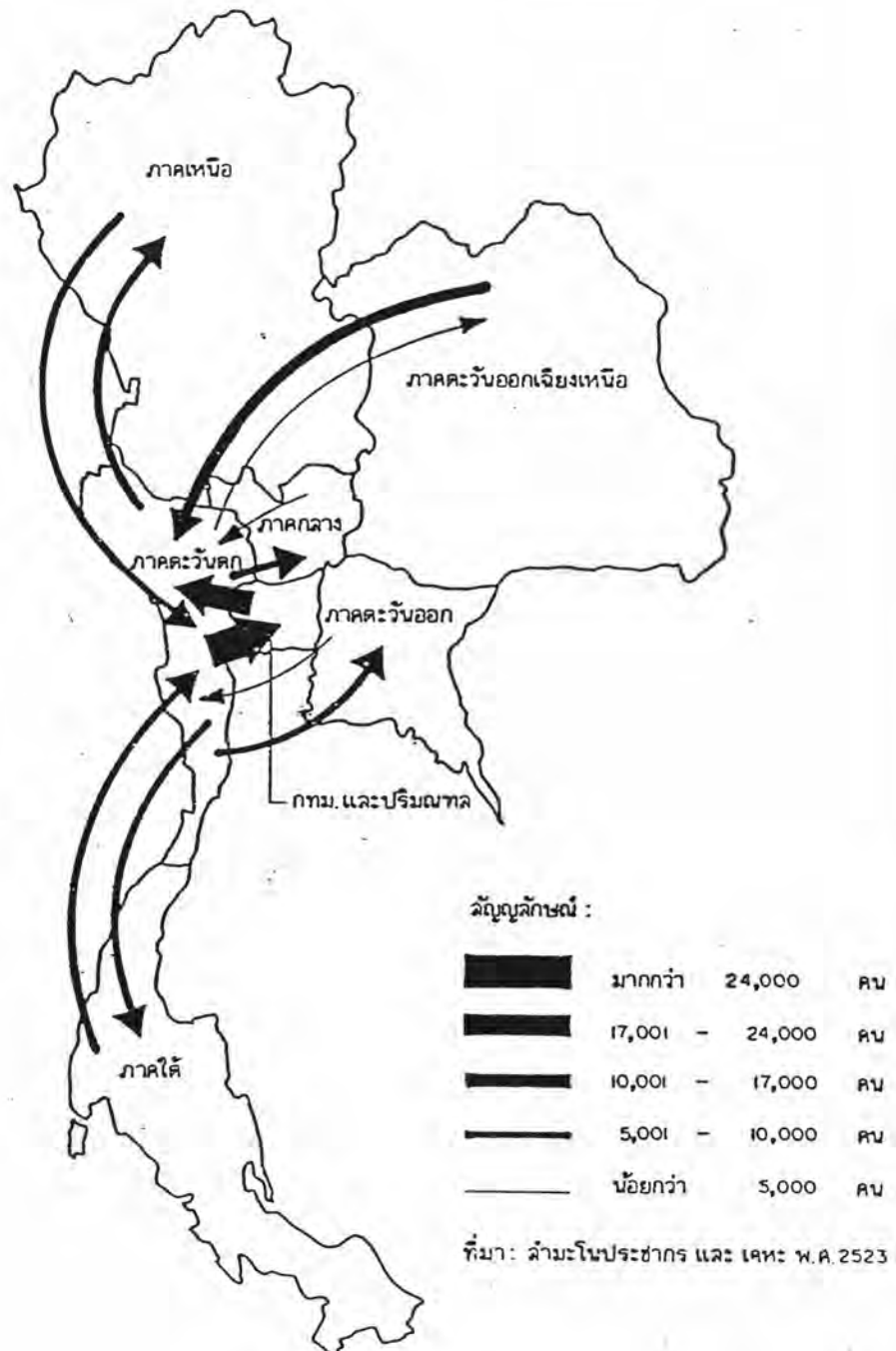
เมื่อก้าวถึงลักษณะทางเศรษฐกิจของ ภาคใดภาคหนึ่ง หรือจังหวัดใดจังหวัดหนึ่งก็ตามนั่นคือ การมองถึงตัวรวมขององค์ประกอบของสาขาการผลิตต่าง ๆ 3 สาขาการผลิตของพื้นที่นั้น ดังนี้ คือ สาขาเกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรม และสาขาบริการประกอบกัน และในแต่ละสาขาการผลิตก็จะมีรายละเอียดของกิจการผลิตที่แตกต่างกันออกไป การศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจจะสามารถบ่งบอกให้เห็น

แผนภูมิที่ 3.3 แลคมทิศทางและจำนวนการย้ายถิ่นระหว่าง
ภาคตะวันตกกับภาคอื่น ๆ พ.ศ. 2523

ถึงความเจริญเติบโตของพื้นที่นั้น ๆ ได้ว่ากำลังอยู่ในระดับไหนในปัจจุบันและจะแสดงให้เห็นถึงความพร้อมของพื้นที่นั้น ในการที่จะพัฒนาให้เป็นไปตามทิศทางเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้หรือไม่อย่างไรด้วย การศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจภาคตะวันตก

ตารางที่ 3.3 แสดงการเปรียบเทียบสัดส่วนประชากรเมืองและชนบทภาคตะวันตก

จังหวัด	ปี 2525		ปี 2535	
	ประชากรเมือง	ประชากรชนบท	ประชากรเมือง	ประชากรชนบท
กาญจนบุรี	21	79	24	76
สุพรรณบุรี	20	80	19	81
ราชบุรี	32	68	34	66
เพชรบุรี	41	59	38	62
ประจวบคีรีขันธ์	29	71	40	60
สมุทรสงคราม	22	78	23	77
ภาคตะวันตก	27	73	29	71

ที่มา :- กองทะเบียน กรมการปกครอง

1. ลักษณะโครงสร้างการผลิต

จากข้อมูล ผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคตะวันตกปี 2534 จะพบว่า ภาคตะวันตกมีมูลค่าผลิตมวล รวมทั้งสิ้นเท่ากับ 62,731.1 ล้านบาท สาขาเกษตรกรรมเป็นสาขาที่สร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมให้ภาคสูงที่สุด รองลงไป คือ

สาขาบริการและสาขาอุตสาหกรรมคือเท่ากับ 9,031.7 ล้านบาท และ 5,381.7 ล้านบาท ตามลำดับ หรือคิดเป็นสัดส่วนระหว่าง สาขาเกษตรกรรม : สาขาอุตสาหกรรม : สาขาบริการ เท่ากับ 40 : 22 : 38 และมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรภาคตะวันตกเท่ากับ 19,795 บาท/ปี และเมื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบกันในแต่ละจังหวัดจะพบว่าจังหวัดราชบุรี มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงที่สุดในภาค คือ 5,954.7 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 24.82 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค และมีสัดส่วนระหว่างสาขาการผลิต เท่ากับ 29 : 37 : 34 อันดับ 2 คือ จังหวัดกาญจนบุรี มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมเท่ากับ 5,895.9 ล้านบาท หรือร้อยละ 24.58 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค และมีสัดส่วนระหว่างสาขาการผลิตเท่ากับ 37 : 28 : 35 อันดับ 3 คือจังหวัดสุพรรณบุรี มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม เท่ากับ 4,434.8 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 18.49 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค และมีสัดส่วนระหว่างสาขาการผลิตเท่ากับ 47 : 9 : 44 อันดับ 4 คือจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมเท่ากับ 3,722.5 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 15.52 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคและมีสัดส่วนระหว่างสาขาการผลิตเท่ากับ 59 : 12 : 29 อันดับ 5 คือ จังหวัดเพชรบุรี มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมเท่ากับ 3,122 ล้านบาทหรือคิดเป็น ร้อยละ 13.02 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค และมีสัดส่วนระหว่างสาขาการผลิตเท่ากับ 39 : 17 : 44 ส่วนจังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมต่ำที่สุดในภาค คือ มีเพียง 856.7 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 3.57 และมีสัดส่วนระหว่างสาขาการผลิตเท่ากับ 19 : 16 : 65 จังหวัดที่ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อคนสูงที่สุดในภาค คือ จังหวัดกาญจนบุรี รองลงไป คือ ประจวบคีรีขันธ์และราชบุรี มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร เท่ากับ 9,761 บาท 9,400 บาท และ 8,848 บาท ตามลำดับ และทั้ง 3 จังหวัดนี้มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคด้วย ส่วนอีก 3 จังหวัด เป็นจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภาคและจังหวัดสมุทรสงคราม ก็เป็นจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรต่ำที่สุดในภาค คือ มีรายได้เฉลี่ยเพียงคนละ 4,283 บาท ต่อปีเท่านั้น

2. การเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค

จากการศึกษา ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวม ของภาคตะวันตกดังกล่าว มาแล้ว เมื่อถึงการเปลี่ยนแปลงและอัตราการขยายตัว (growth rate) ทาง เศรษฐกิจของภาคตะวันตกระหว่าง ปี 2530 - 2534 พบว่าภาคตะวันตกมีการ เปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์เท่ากับ 9,269.7 ล้านบาท มีอัตราการขยายตัวทาง เศรษฐกิจเฉลี่ยต่อไปได้เท่ากับร้อยละ 6.30 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์ของ สาขาบริการมีมูลค่า การเปลี่ยนแปลงสูงที่สุดของภาค แต่สาขาอุตสาหกรรมกลับ เป็นสาขาการผลิตที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยต่อปีสูงที่สุดของภาคและ ทั้ง 2 สาขาการผลิตนี้ก็มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยต่อปีสูงกว่าเฉลี่ย ของภาคคือร้อยละ 11.79 และ 7.13 ตามลำดับ และเมื่อศึกษาถึงรายจังหวัดจะ พบว่า จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดและอัตรา การขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงที่สุดในภาคคือมีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์เท่ากับ 2,585.4 ล้านบาท และอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ 7.67 ซึ่งมีค่า สูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคด้วย รองลงมาคือจังหวัดกาญจนบุรีและเพชรบุรี มีอัตรา การขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ 7.57 และ 7.15 ตามลำดับ เมื่อดูใน รายละเอียดของแต่ละสาขาการผลิต ก็พบว่าในสาขาเกษตรกรรม จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์และกาญจนบุรีมีอัตราร้อยละ 5.30 เท่ากัน รองลงมา คือ จังหวัด เพชรบุรีและราชบุรี คือร้อยละ 4.88 และ 4.37 ตามลำดับ ซึ่งจะสังเกตได้ว่า จังหวัดเพชรบุรีซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์ต่ำกว่าจังหวัดราชบุรี แต่กลับ มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสาขาเกษตรกรรมลดถอยลง คือ มีอัตราการ ขยายตัวเท่ากับร้อยละ - 4.14 ในด้านสาขาอุตสาหกรรมนั้น จังหวัดราชบุรีมีการ เปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงที่สุดในภาค รองลงมา คือ จังหวัดกาญจนบุรี และ เพชรบุรี และอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจจังหวัดกาญจนบุรีกลับมี อัตราการ ขยายตัวทางเศรษฐกิจสาขาอุตสาหกรรมสูงที่สุดในภาค คือ ร้อยละ 15.06 รองลงมา คือ จังหวัดเพชรบุรีและราชบุรี คือ ร้อยละ 13.34 และ 11.65 ตามลำดับ และในสาขาการผลิตสุดท้าย คือ สาขาการผลิตด้านบริการ จะเห็นว่า จังหวัดราชบุรีก็ยังเป็นจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์ในสาขานี้สูงที่สุด

ของภาคคือ 870.6 ล้านบาท รองลงมาคือ จังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดกาญจนบุรี และในด้านอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจนั้น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์กลับเป็น จังหวัดที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในสาขานี้สูงที่สุดในภาคคือร้อยละ 8.55 ต่อปี รองลงมาคือจังหวัดเพชรบุรีและราชบุรี ตามลำดับ ซึ่งทั้ง 3 จังหวัดนี้มีค่าเฉลี่ยอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจทางด้านสาขาการบริการต่อปีสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาค ส่วนจังหวัดสมุทรสงครามนั้นเป็นจังหวัดที่มีมูลค่าการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์ รายจังหวัดต่ำที่สุดในภาคในทุกสาขาการผลิต และอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ในทุกสาขาการผลิตก็ยังมีอัตราต่ำที่สุดของภาคอีกด้วย นับว่าเป็นจังหวัดที่มีความ ล้าหลังในภาคตะวันตก

3. การพัฒนาการด้านเศรษฐกิจ

การศึกษาการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ส่วน แบ่ง - ส่วนโอน (Shift - Share Analysis) วิธีดังกล่าวจะแสดงให้เห็น ถึงความเจริญเติบโตของพื้นที่ศึกษาอันเกิดจากตัวแปรบางตัว ของภาคซึ่งประกอบ ด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. Regional Share คือจำนวนมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ที่เพิ่มขึ้นในกรณีที่การผลิตขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราเดียวกับอัตราการผลิตของประเทศ

2. Proportional Shift (P.S.) หมายถึงมูลค่าเพิ่ม ที่เพิ่มขึ้น โดยอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของการผลิตสาขาใดสาขาหนึ่งของ ภาคที่แตกต่างไปจาก อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของทุกสาขาและ การผลิต ในประเทศรวมกัน ค่า P.S. จะเป็นค่าแสดงให้เห็นถึง อัตราการขยายตัวเร็ว หรือช้าของสาขาการผลิตนั้น

3. Differential Shift (D.S.) หมายถึงมูลค่าเพิ่มที่เกิด จากความแตกต่าง ของอัตราการขยายตัวสาขาการผลิตทั้งประเทศ ค่า D.S. จะเป็นค่าที่แสดงให้เห็นถึงความได้เปรียบเสียเปรียบ ทางด้านทำเลที่ตั้ง (Location or Regional Advantage) หรือความได้เปรียบด้าน ทรัพยากรที่ ใช้ในการผลิตในพื้นที่นั้น ๆ

จากการศึกษา Shift - Share Analysis ของภาคตะวันตกในช่วงปี 2530-2534 พบว่าจังหวัดที่มีค่า Share สูงที่สุดในภาคคือ จังหวัดราชบุรี คือมีค่า Share สูงถึง 2,127.66 ล้านบาท รองลงไปคือ จังหวัดกาญจนบุรีและสุพรรณบุรี คือเท่ากับ 2,118.19 ล้านบาท และ 1,996.03 ล้านบาท ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละสาขาการผลิตจะพบว่าในสาขาเกษตรกรรม จังหวัดที่มีค่า Share สูงที่สุดคือ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยสาขาการผลิตย่อยที่ให้ค่า Share สูงสุดคือสาขากสิกรรม รองลงมาคือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดกาญจนบุรี ตามลำดับ ในสาขาอุตสาหกรรม จังหวัดที่มีค่า Share สูงที่สุด คือ จังหวัดราชบุรี โดยสาขาการผลิตในหน่วยการผลิตเป็นสาขาที่ให้ค่า Share สูงที่สุด รองลงมาคือจังหวัดกาญจนบุรีและสุพรรณบุรี ตามลำดับ และในสาขาบริการ จังหวัดที่มีค่า Share สูงที่สุดคือ จังหวัดกาญจนบุรี โดยสาขาการผลิตในหน่วยการค้าส่งและค้าปลีก เป็นสาขาให้ค่า Share สูงที่สุด รองลงมาคือ จังหวัดราชบุรีและสุพรรณบุรี ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาทางด้าน P - Shift พบว่าจังหวัดที่ สาขาเศรษฐกิจโดยรวมมีอัตราการเติบโตเร็วที่สุดในภาคตะวันตกคือ จังหวัดราชบุรี คือมีค่า P - Shift สูงถึง 482.95 ซึ่งเป็นค่าที่มีความต่างกับจังหวัดที่รองลงมาคือ จังหวัดสมุทรสงครามและกาญจนบุรี คือมีค่า P - Shift เพียง 21.59 และ 10.69 ตามลำดับ ส่วนจังหวัดสุพรรณบุรีมีอัตราการเติบโตช้าที่สุดในภาคตะวันตกคือมีค่า P - Shift เท่ากับ -305.49 รองขึ้นไปคือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และเพชรบุรีเท่ากับ -208.02 และ -19.20 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละสาขา การผลิตพบว่า ทุกจังหวัดในภาคตะวันตกมี อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ ด้านสาขาเกษตรกรรมถดถอยคือ ทุกจังหวัดมีค่า P - Shift เป็นค่าติดลบ โดยจังหวัดสุพรรณบุรีมีอัตราการเติบโตทาง ด้านนี้ช้าที่สุดในภาค ทางด้านอุตสาหกรรมจังหวัดที่มีอัตราการเติบโตเร็วที่สุดในภาค คือ จังหวัดราชบุรีมีค่า P - Shift สูงถึง 583.98 รองลงมาคือ จังหวัดกาญจนบุรี และเพชรบุรี มีค่า P - Shift เท่ากับ 365.89 และ 138.70 ตามลำดับ และทางด้านสาขาบริการ จังหวัดที่มีอัตราการเติบโตเร็วที่สุดในภาค คือจังหวัด

ตารางที่ 3.4 การเปรียบเทียบ shift-share analysis ภาคตะวันตก กับ จังหวัดราชบุรี (2530-2534)

จ.ราชบุรี	S_{ij}	(GDP^*/GDP)	S_i^*/S_i	(S_i^*/S_i)	S_{ij}^*/S_{ij}	(S_{ij}^*/S_{ij})	share	P-shift	D-shift
		-1		$-(GDP^*/GDP)$		$-(S_i^*/S_i)$			
การเกษตร	1,222.7	0.63	1.37	-0.26	1.44	0.07	770.30	-317.90	85.59
กลีกรวม	935.6	0.63	1.52	-0.11	1.62	0.10	589.43	-102.92	93.56
ปศุสัตว์	217.5	0.63	1.21	-0.42	1.00	-0.21	137.01	-91.35	-45.68
ประมง	1.5	0.63	0.96	-0.67	4.07	3.11	0.95	-1.01	4.67
ป่าไม้	68.1	0.63	0.42	-1.21	0.23	-0.19	42.90	-82.40	-12.94
เหมืองแร่และขุดหิน	218.9	0.63	2.20	0.57	1.91	-0.29	137.91	124.77	-63.48
อุตสาหกรรม	628.7	0.63	2.20	0.57	2.30	0.10	396.08	358.36	62.87
ก่อสร้าง	97.2	0.63	1.79	0.16	1.54	-0.25	61.24	15.55	-24.30
ไฟฟ้าและประปา	67.7	0.63	2.89	1.26	2.67	-0.22	42.65	85.30	-14.89
คมนาคมและขนส่ง	155.9	0.63	1.41	-0.22	1.58	0.17	98.22	-34.30	26.50
ค้าส่งและค้าปลีก	477.2	0.63	1.58	-0.05	1.76	0.09	300.64	-23.86	42.95
ธนาคาร ประกันภัยและ อสังหาริมทรัพย์	144.1	0.63	3.84	2.21	2.81	-1.03	71.88	252.16	-117.52
ที่อยู่อาศัย	51.9	0.63	1.49	-0.14	1.45	-0.04	32.70	-7.27	-2.08
บริหารราชการและป้องกันประเทศ	111.6	0.63	1.82	0.19	1.75	-0.07	70.31	21.20	-7.81
บริการ	223.4	0.63	1.67	0.04	1.66	-0.01	140.74	8.94	-2.23
รวม	3,369.3		1.63		1.77	0.14	2,122.66	482.95	-14.40

ตารางที่ 3.5 การเปรียบเทียบ shift-share analysis ภาคตะวันตก กับ จังหวัดสุพรรณบุรี (2530-2534)

จ.สุพรรณบุรี	S_{ij}	(GDP^*/GDP)	S_i^*/S_i	(S_i^*/S_i)	S_{ij}^*/S_{ij}	(S_{ij}^*/S_{ij})	share	P-shift	D-shift
		-1		$-(GDP^*/GDP)$		$-(S_i^*/S_i)$			
การเกษตร	1,799.6	0.63	1.37	-0.26	1.15	-0.22	1,133.75	-467.90	-395.91
กลีกรวม	1,522.3	0.63	1.52	-0.11	1.19	-0.33	959.05	-167.45	-502.36
ปศุสัตว์	163.5	0.63	1.21	-0.42	1.25	0.04	103.01	-68.67	6.54
ประมง	113.7	0.63	0.96	-0.67	0.33	-0.63	-76.63	-76.18	-71.63
ป่าไม้	0.1	0.63	0.42	-1.21	33.00	32.58	0.06	-0.12	3.26
เหมืองแร่และอัญมณี	15.4	0.63	2.20	0.57	2.53	0.33	9.70	8.76	5.08
อุตสาหกรรม	136.1	0.63	2.20	0.57	1.51	0.69	85.74	77.58	-93.91
ก่อสร้าง	85.8	0.63	1.79	0.16	1.43	-0.36	54.05	13.73	-30.89
ไฟฟ้าและประปา	9.6	0.63	2.89	1.26	5.29	2.40	6.05	12.10	23.04
คมนาคมและขนส่ง	209.9	0.63	1.41	-0.22	1.64	0.23	132.24	-46.18	48.28
ค้าส่งและค้าปลีก	579.7	0.63	1.58	-0.05	1.61	0.03	365.21	-28.99	17.39
ธนาคาร ประกันภัยและ อสังหาริมทรัพย์	51.8	0.63	3.84	2.21	4.30	0.46	32.63	114.48	23.83
ที่อยู่อาศัย	60.7	0.63	1.49	-0.14	1.37	-0.12	38.24	-8.50	-7.28
บริหารราชการและป้องกันประเทศ	70.8	0.63	1.82	0.19	1.81	-0.01	44.60	13.45	-0.71
บริการ	148.9	0.63	1.67	0.04	1.62	-0.05	93.81	5.96	-7.45
รวม	3,168.3		1.63		1.40	-0.23	1,996.03	-305.49	-418.53

ตารางที่ 3.6 การเปรียบเทียบ shift-share analysis ภาคตะวันตก กับ จังหวัดกาญจนบุรี (2530-2534)

จ.กาญจนบุรี	S_{ij}	(GDP^*/GDP)	S_i^*/S_i	(S_i^*/S_i)	S_{ij}^*/S_{ij}	(S_{ij}^*/S_{ij})	share	P-shift	D-shift
		-1		$-(GDP^*/GDP)$		$-(S_i^*/S_i)$			
การเกษตร	1,425.3	0.63	1.37	-0.26	1.53	0.16	897.94	-370.58	228.05
กลีกรรรม	1,043.8	0.63	1.52	-0.11	1.80	0.28	657.59	-114.82	292.26
ปศุสัตว์	120.7	0.63	1.21	-0.42	1.14	-0.07	76.04	-50.69	-8.45
ประมง	1.3	0.63	0.96	-0.67	3.15	2.19	0.82	-0.87	2.85
ป่าไม้	259.5	0.63	0.42	-1.21	0.60	0.18	163.49	-314.00	46.71
เหมืองแร่และขุดหิน	130.6	0.63	2.20	0.57	3.14	0.94	82.28	74.44	122.76
อุตสาหกรรม	406.3	0.63	2.20	0.57	2.36	0.16	255.97	231.59	65.01
ก่อสร้าง	90.6	0.63	1.79	0.16	2.08	0.29	57.08	14.50	26.27
ไฟฟ้าและประปา	36.0	0.63	2.89	1.26	2.85	-0.04	22.68	45.36	-1.44
คมนาคมและขนส่ง	346.5	0.63	1.41	-0.22	1.16	-0.25	218.30	-76.23	-86.63
ค้าส่งและค้าปลีก	637.5	0.63	1.58	-0.05	1.36	-0.22	401.63	-31.88	-140.25
ธนาคาร ประกันภัยและ อสังหาริมทรัพย์	47.2	0.63	3.84	2.21	5.72	1.88	29.74	104.31	88.74
ที่อยู่อาศัย	36.4	0.63	1.49	-0.14	1.63	0.14	22.93	-5.10	5.10
บริหารราชการและป้องกันประเทศ	107.0	0.63	1.82	0.19	2.12	0.30	67.41	20.33	32.10
บริการ	98.8	0.63	1.67	0.04	2.31	0.64	62.24	3.95	63.23
รวม	3,362.2		1.63		1.75	0.12	2,118.19	10.69	402.94

ตารางที่ 3.7 การเปรียบเทียบ shift-share analysis ภาคตะวันตก กับ จังหวัดเพชรบุรี (2530-2534)

จ.เพชรบุรี	S_{ij}	(GDP^*/GDP)	S_i^*/S_i	(S_i^*/S_i)	S_{ij}^*/S_{ij}	(S_{ij}^*/S_{ij})	share	P-shift	D-shift
		-1		$-(GDP^*/GDP)$		$-(S_i^*/S_i)$			
การเกษตร	819.1	0.63	1.37	-0.26	1.49	0.12	516.03	-212.97	98.29
กลีกรวม	559.3	0.63	1.52	-0.11	1.72	0.20	352.36	-61.52	111.86
ปศุสัตว์	78.3	0.63	1.21	-0.42	1.58	0.37	49.33	-32.89	28.97
ประมง	94.1	0.63	0.96	-0.67	1.42	0.46	59.28	-63.05	43.29
ป่าไม้	87.4	0.63	0.42	-1.21	0.00	-0.42	55.06	-105.75	-36.71
เหมืองแร่และอสังหาริมทรัพย์	31.5	0.63	2.20	0.57	2.48	0.28	19.85	17.96	8.82
อุตสาหกรรม	96.1	0.63	2.20	0.57	2.41	0.21	60.54	54.78	20.18
ก่อสร้าง	58.7	0.63	1.79	0.16	2.49	0.70	36.98	9.39	41.09
ไฟฟ้าและประปา	44.9	0.63	2.89	1.26	1.87	-1.02	28.29	56.57	-45.80
คมนาคมและขนส่ง	148.6	0.63	1.41	-0.22	1.67	0.26	93.62	-32.69	38.64
ค้าส่งและค้าปลีก	350.2	0.63	1.58	-0.05	1.61	0.03	220.63	-17.51	10.51
ธนาคาร ประกันภัยและ อสังหาริมทรัพย์	38.9	0.63	3.84	2.21	3.81	-0.30	24.51	85.97	-1.17
ที่อยู่อาศัย	30.0	0.63	1.49	-0.14	1.55	0.06	18.90	-4.20	1.80
บริหารราชการและป้องกันประเทศ	102.6	0.63	1.82	0.19	1.72	-0.10	64.64	19.49	-10.26
บริการ	100.3	0.63	1.67	0.04	1.79	0.12	63.19	4.01	12.04
รวม	1,820.9		1.63		1.71	0.08	1,147.17	-19.20	174.14

ตารางที่ 3.8 การเปรียบเทียบ shift-share analysis ภาคตะวันตก กับ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2530-2534)

จ.ประจวบคีรีขันธ์	S_{ij}	(GDP^*/GDP)	S_i^*/S_i	(S_i^*/S_i)	S_{ij}^*/S_{ij}	(S_{ij}^*/S_{ij})	share	P-shift	D-shift
		-1		$-(GDP^*/GDP)$		$-(S_i^*/S_i)$			
การเกษตร	1,434.6	0.63	1.37	-0.26	1.53	0.16	903.80	-373.00	229.54
กลีกรวม	1,142.9	0.63	1.52	-0.11	1.55	0.03	720.03	-125.72	34.29
พืชไร่	75.0	0.63	1.21	-0.42	1.51	0.30	47.25	-31.50	2.25
ประมง	201.1	0.63	0.96	-0.67	1.51	0.55	126.69	-134.74	110.61
ป่าไม้	15.6	0.63	0.42	-1.21	0.48	0.06	9.83	-18.88	0.94
เหมืองแร่และขุดหิน	59.0	0.63	2.20	0.57	1.14	-1.06	37.17	33.63	-62.54
อุตสาหกรรม	82.9	0.63	2.20	0.57	2.44	0.24	52.23	47.25	19.90
ก่อสร้าง	56.9	0.63	1.79	0.16	1.87	0.08	35.85	9.10	4.55
ไฟฟ้าและประปา	11.1	0.63	2.89	1.26	5.15	2.26	6.99	13.99	25.09
คมนาคมและขนส่ง	54.7	0.63	1.41	-0.22	1.23	-0.18	34.46	-12.03	-9.85
ค้าส่งและค้าปลีก	306.3	0.63	1.58	-0.05	1.95	0.37	192.97	-15.32	113.33
ธนาคาร ประกันภัยและ อสังหาริมทรัพย์	35.5	0.63	3.84	2.21	4.21	0.37	22.37	78.46	13.14
ที่อยู่อาศัย	28.3	0.63	1.49	-0.14	1.73	0.24	17.83	-3.96	6.79
บริหารราชการและป้องกันประเทศ	48.3	0.63	1.82	0.19	1.71	-0.11	30.43	9.18	-5.31
บริการ	117.1	0.63	1.67	0.04	1.27	-0.40	73.77	4.68	-46.84
รวม	2,234.7		1.63		1.67	0.04	1,407.86	-208.02	287.80

ตารางที่ 3.9 การเปรียบเทียบ shift-share analysis ภาคตะวันตก กับ จังหวัดสมุทรสงคราม (2530-2534)

จ.สมุทรสงคราม	S_{ij}	(GDP^*/GDP)	S_i^*/S_i	(S_i^*/S_i)	S_{ij}^*/S_{ij}	(S_{ij}^*/S_{ij})	share	P-shift	D-shift
		-1		$-(GDP^*/GDP)$		$-(S_i^*/S_i)$			
การเกษตร	272.0	0.63	1.37	-0.26	0.59	-0.78	171.36	-70.72	-212.16
กลีกรวม	45.8	0.63	1.52	-0.11	0.99	-0.53	28.85	-5.04	-24.27
ปศุสัตว์	15.2	0.63	1.21	-0.42	0.78	-0.43	9.58	-6.38	-6.54
ประมง	200.7	0.63	0.96	-0.67	0.51	-0.45	126.44	-134.47	-90.32
ป่าไม้	10.3	0.63	0.42	-1.21	0.00	-0.42	6.49	-12.46	-4.33
เหมืองแร่และขุดหิน	7.2	0.63	2.20	0.57	0.96	-1.24	4.54	4.10	-8.93
อุตสาหกรรม	69.1	0.63	2.20	0.57	1.09	-1.11	43.53	39.39	-76.70
ก่อสร้าง	26.1	0.63	1.79	0.16	1.11	-0.68	16.44	4.18	-17.75
ไฟฟ้าและประปา	3.7	0.63	2.89	1.26	6.46	3.57	2.33	4.66	13.21
คมนาคมและขนส่ง	56.6	0.63	1.41	-0.22	1.16	-0.25	36.66	-12.45	-14.15
ค้าส่งและค้าปลีก	175.4	0.63	1.58	-0.05	1.30	-0.28	110.50	-8.77	-49.11
ธนาคาร ประกันภัยและ อสังหาริมทรัพย์	24.7	0.63	3.84	2.21	3.52	-0.32	15.56	54.59	-7.90
ที่อยู่อาศัย	16.8	0.63	1.49	-0.14	1.21	-0.28	10.58	-2.35	-4.70
บริหารราชการและป้องกันประเทศ	30.4	0.63	1.82	0.19	1.63	-0.19	19.15	5.78	-5.78
บริการ	79.5	0.63	1.67	0.04	1.40	-0.27	50.09	3.18	-21.47
รวม	761.5		1.63		1.13	-0.50	479.75	221.59	-405.44

ตารางที่ 3.10 แสดงค่า P-shift ของจังหวัดต่างๆ ในภาคตะวันตก

สาขาเศรษฐกิจ	กาญจนบุรี	สุพรรณบุรี	ราชบุรี	เพชรบุรี	สมุทรสงคราม	ประจวบคีรีขันธ์
1. สาขาเกษตรกรรม	-370.58	-467.90	-317.90	-212.97	-70.72	-373.00
กลีกรวม	-114.82	-167.45	-102.92	-61.52	-5.04	-125.72
ปศุสัตว์	-50.69	-68.67	-91.35	-32.89	-6.38	-31.50
ประมง	-0.87	-76.18	-1.01	-63.05	-134.47	-134.74
ป่าไม้	-314.00	-0.12	-82.40	-105.75	-12.46	-18.88
2. สาขาอุตสาหกรรม	365.89	112.19	583.98	138.70	52.33	103.97
เหมืองแร่และถ่านหิน	74.44	8.78	124.77	17.96	4.10	33.63
อุตสาหกรรม	231.59	77.58	358.36	54.78	39.39	47.25
ก่อสร้าง	14.50	13.73	15.55	9.39	4.18	9.10
ไฟฟ้าและประปา	45.36	12.10	85.30	56.57	4.66	13.99
3. สาขาบริการ	15.38	50.22	216.87	55.07	39.38	61.01
คมนาคมและขนส่ง	-76.23	-46.18	-34.30	-32.69	-12.45	-12.03
ค้าส่งและค้าปลีก						
ธนาคาร ประกันภัยและ อสังหาริมทรัพย์	-31.88	-28.99	-23.86	-17.51	-8.77	-15.32
ที่อยู่อาศัย	104.31	114.48	252.16	85.97	54.59	78.46
บริหารราชการและป้องกันประเทศ	-5.10	-8.50	-7.27	-4.20	-2.35	-3.96
บริการ	3.95	5.96	8.94	4.01	3.18	4.68
รวม	10.69	-305.49	482.95	-19.20	21.59	-208.20

ตารางที่ 3.11 แสดงค่า D-shift ของจังหวัดต่างๆ ในภาคตะวันตก

สาขาเศรษฐกิจ	กาญจนบุรี	สุพรรณบุรี	ราชบุรี	เพชรบุรี	สมุทรสงคราม	ประจวบคีรีขันธ์
1. สาขาเกษตรกรรม	228.05	-395.91	85.59	98.29	-212.16	229.54
กลีกรวม	292.26	-502.36	93.56	111.86	-24.27	34.29
ปศุสัตว์	-8.45	6.54	-45.68	28.97	-6.54	2.25
ประมง	2.85	-71.63	4.67	43.29	-90.32	110.61
ป่าไม้	46.71	3.26	-12.94	-36.71	-4.33	0.94
2. สาขาอุตสาหกรรม	212.60	-96.68	-39.80	24.29	-90.17	-13.00
เหมืองแร่และอ้อยหิน	122.76	5.08	-63.48	8.82	-8.93	-62.54
อุตสาหกรรม	65.01	-93.91	62.87	20.18	-76.70	19.90
ก่อสร้าง	26.27	-30.89	-24.30	41.09	-17.75	4.55
ไฟฟ้าและประปา	-1.44	23.04	-14.89	-45.80	13.21	25.09
3. สาขานิติการ	-37.71	74.06	-60.19	51.56	-103.11	71.26
คมนาคมและขนส่ง	-86.63	48.28	26.50	38.64	-14.15	-9.85
ค้าส่งและค้าปลีก	-140.25	17.39	42.95	10.51	-49.11	113.33
ธนาคาร ประกันภัยและ อสังหาริมทรัพย์	88.74	23.83	-117.52	-1.17	-7.90	13.14
ที่อยู่อาศัย	5.10	-7.28	-2.08	1.80	-4.70	6.79
บริหารราชการและป้องกันประเทศ	32.10	-0.71	-7.81	-10.26	-5.78	-5.31
บริการ	63.23	-7.45	-2.23	12.04	-21.47	-46.48
รวม	402.94	-418.53	-14.40	174.14	-405.44	287.80

ตารางที่ 3.12 แสดงค่า share ของจังหวัดต่างๆ ในภาคตะวันตก

สาขาเศรษฐกิจ	กาญจนบุรี	สุพรรณบุรี	ราชบุรี	เพชรบุรี	สมุทรสงคราม	ประจวบคีรีขันธ์
1. สาขาเกษตรกรรม	897.94	1,133.75	770.30	516.03	171.36	903.80
กสิกรรม	657.59	959.05	589.43	352.36	28.85	720.03
ปศุสัตว์	76.04	103.01	137.01	49.33	9.58	47.25
ประมง	0.82	71.63	0.95	59.28	126.44	126.69
ป่าไม้	163.49	0.06	42.90	55.06	6.49	9.83
2. สาขาอุตสาหกรรม	418.01	155.54	637.88	145.66	66.84	132.24
เหมืองแร่และยอหิน	82.28	9.70	137.91	19.85	4.54	37.17
อุตสาหกรรม	255.97	85.74	396.08	60.54	43.53	52.23
ก่อสร้าง	57.08	54.05	61.24	36.98	16.44	35.85
ไฟฟ้าและประปา	22.68	6.05	42.65	28.29	2.33	6.99
3. สาขาบริการ	802.25	706.73	714.49	485.49	241.54	371.83
คมนาคมและขนส่ง	218.30	132.24	98.22	93.62	35.66	34.46
ค้าส่งและค้าปลีก	401.63	365.21	300.64	220.63	110.50	192.97
ธนาคาร ประกันภัยและ อสังหาริมทรัพย์	29.74	32.63	71.88	24.51	15.56	22.37
ที่อยู่อาศัย	22.93	38.24	32.70	18.90	10.58	17.83
บริหารราชการและป้องกันประเทศ	61.41	44.60	70.31	64.64	19.15	30.43
บริการ	62.24	93.81	140.74	63.19	50.19	73.77
รวม	1,118.19	1,996.03	2,122.66	1,147.17	479.75	1,407.86

ราชบุรี เช่นเดียวกันคือมีค่า P - Shift เท่ากับ 216.87 รองลงมาคือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และเพชรบุรี มีค่า P - Shift เท่ากับ 61.01 และ 55.07 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาทางด้าน D - Shift พบว่าจังหวัดที่มีความ ได้เปรียบทางด้านทำเล ที่ตั้งในสาขาเศรษฐกิจโดยรวมสูงที่สุดในภาค คือ จังหวัดกาญจนบุรี มีค่า D - Shift เท่ากับ 402.94 รองลงมาคือ จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์และเพชรบุรี คือมีค่า D - Shift เท่ากับ 287.80 และ 174.14 ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีความเสียเปรียบทางด้านทำเลที่ตั้งที่สุดในภาค คือ จังหวัดสุพรรณบุรี มีค่า D - Shift เท่ากับ -418.53 รองขึ้นไปคือจังหวัด สมุทรสงครามและราชบุรี มีค่า D - Shift เท่ากับ -405.44 และ -14.40 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละสาขาการผลิตพบว่า จังหวัดที่มีความ ได้เปรียบที่สุดทางด้านทำเลที่ตั้งสาขาเกษตรกรรม คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และที่มีความเสียเปรียบที่สุดคือจังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนจังหวัดที่มีความได้เปรียบที่สุด ทางด้านทำเลที่ตั้งสาขาอุตสาหกรรมคือจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดที่มีความเสีย เปรียบที่สุดคือ จังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดที่มีความได้เปรียบที่สุดทางด้านทำเลที่ ตั้งสาขาบริการคือ จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดที่มีความเสียเปรียบที่สุด คือ จังหวัดสมุทรสงคราม

จากการศึกษา ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวม ภาคและจังหวัดปี 2530- 2534 ที่ผ่านมาแล้วข้างต้นทั้งหมดแสดงให้เห็นถึงศักยภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัด ต่าง ๆ ในภาคตะวันตกว่ามีลักษณะเช่นไร พบว่า จังหวัดราชบุรีมีศักยภาพทาง เศรษฐกิจสูงที่สุดในภาค เพราะมีค่ามวลรวมผลิตภัณฑ์ค่า Share และอัตราการ เติบโตทางสาขาเศรษฐกิจสูงที่สุดในภาค โดยเฉพาะสาขาอุตสาหกรรมและสาขา บริการ ซึ่งเป็นสาขาที่สำคัญต่อการพัฒนาเมืองให้เจริญรุดหน้าต่อไปในอนาคตเป็น อย่างยิ่งจังหวัดที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจเป็นอันดับ 2 ในภาคคือ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีค่ามวลรวมผลิตภัณฑ์ค่า Share สูงเป็นอันดับ 2 ของภาค และมีอัตราการ เติบโตทางสาขาเศรษฐกิจสูงเป็นอันดับ 3 ของภาค โดยในสาขาอุตสาหกรรมเป็น สาขาที่มีอัตราการเติบโตเด่นที่สุดในจังหวัดและมีความได้เปรียบทางด้านทำเลที่ตั้ง หรือมีความได้เปรียบด้านทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตในพื้นที่สูงที่สุดในภาคด้วย จังหวัด

ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงเป็นอันดับ 3 ของภาค คือ จังหวัดเพชรบุรี ถึงแม้จังหวัดนี้จะมีมูลค่ามวลรวมผลิตภัณฑ์ และค่า Share ต่ำกว่าจังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แต่เมื่อมองในรายละเอียดจะพบว่า ทั้งจังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต่างก็มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในสาขาเกษตรกรรม ซึ่งเป็นสาขาปฐมภูมิสูงมาก แต่ในด้านอัตราการเติบโตทางสาขานี้เข้ามาสูงกว่าจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดเพชรบุรียังมีค่าอัตราการขยายตัวในสาขาอุตสาหกรรมที่เร็วกว่า 2 จังหวัดนี้ด้วย จังหวัดที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงเป็นอันดับ 4 ของภาคคือจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้งนี้เพราะจังหวัดนี้มีอัตราการเติบโตทางสาขาเศรษฐกิจและความได้เปรียบทางด้านทำเลที่ตั้งสูงกว่าจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งจะเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงเป็นอันดับ 5 ของภาค ส่วนจังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดที่มีความล้าหลังที่สุดในภาค เพราะมีค่ามวลรวมผลิตภัณฑ์ค่า Share อัตราการเติบโตทางสาขาอุตสาหกรรมต่ำที่สุดในภาค และมีความเสียเปรียบทางด้านทำเลที่ตั้งรายสาขามากที่สุดในภาคด้วย

4. ฐานเศรษฐกิจของจังหวัดในภาคตะวันตก

การวิเคราะห์กิจกรรมฐานเศรษฐกิจ ของจังหวัด ในภาคตะวันตก เปรียบเทียบกับภาคตะวันตกซึ่งประกอบด้วย ราชบุรี, กาญจนบุรี, สุพรรณบุรี, เพชรบุรี, ประจวบคีรีขันธ์และสมุทรสงคราม ซึ่งคิดจากอัตราส่วนที่ตั้ง (LQ) พิจารณาเป็นรายจังหวัดดังนี้

จังหวัดราชบุรี สาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษ ในการผลิตสูงในปี พ.ศ. 2530 มีอยู่ 5 สาขาการผลิต คือ สาขาเหมืองแร่และการขุดหิน สาขาประมง สาขาไฟฟ้าและประปา สาขาอุตสาหกรรม และสาขาการแปรรูปผลผลิตเกษตร ซึ่งมีค่า LQ เท่ากับ 10.25, 6.97, 2.54, 1.69, และ 1.16 ตามลำดับ

และในช่วงปี พ.ศ. 2534 สาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษในการผลิตสูงได้แก่ 5 สาขาเช่นเดิม และมีค่า LQ 9.17, 7.27, 2.52, 1.60, และ 1.24 ตามลำดับ นอกนั้นเป็น Non basic คือ ความชำนาญในการผลิตน้อยกว่าโดยเฉลี่ยและอาจจะต้องมีการนำเข้าของสินค้าในแต่ละสาขาผลิตด้วย

จังหวัดสุพรรณบุรี ในปี พ.ศ. 2530 สาขาการผลิตที่เป็น Basic Sector ได้แก่ สาขาป่าไม้ ค่า LQ 10.52 สาขากสิกรรม (10.42) สาขาบริการทางการเกษตร (6.85) สาขาปศุสัตว์ (5.32) สาขาประมง (1.96) สาขาเหมืองแร่และการขุดหิน (1.82) สาขาที่อยู่อาศัย (1.72) สาขาการแปรรูปผลผลิตเกษตร (1.62) และสาขาบริหารราชการแผ่นดิน (1.06) สาขาที่เหลือเป็น Non Basis ได้แก่ สาขาการค้าส่งค้าปลีก (0.96) สาขาไฟฟ้าและประปา (0.89) สาขาบริการ (0.67) สาขาคมนาคมขนส่ง (0.48) สาขาธนาคารการประกันภัย และธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ (0.44) สาขาก่อสร้าง (0.36) และสาขาอุตสาหกรรม (0.13)

ในปี พ.ศ. 2534 สาขาการผลิตที่เป็น Basic Sector ได้แก่ สาขาป่าไม้ ค่า LQ 10.09 สาขากสิกรรม (7.72) สาขาบริการทางการเกษตร (6.35) สาขาปศุสัตว์ (7.32) สาขาประมง (1.96) สาขาเหมืองแร่และการขุดหิน (8.82) สาขาที่อยู่อาศัย (1.12) สาขาการแปรรูปผลผลิตเกษตร (1.42) และสาขาบริหารราชการแผ่นดิน (1.01) สาขาที่เหลือเป็น Non Basis ได้แก่ สาขาการค้าส่งค้าปลีก (0.96) สาขาไฟฟ้าและประปา (0.89) สาขาบริการ (0.67) สาขาคมนาคมขนส่ง (0.48) สาขาธนาคารการประกันภัยและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ (0.44) สาขาก่อสร้าง (0.36) และสาขาอุตสาหกรรม (0.13)

จังหวัดกาญจนบุรี ในปี พ.ศ. 2530 สาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษมีอยู่ 7 สาขา คือ สาขาบริการทางการเกษตร สาขากสิกรรม สาขาปศุสัตว์ สาขาประมง สาขาบริการ สาขาไฟฟ้าและประปา และสาขาอุตสาหกรรม ซึ่งมีค่า LQ เท่ากับ 7.56, 5.08, 2.79, 1.82, 1.30, 1.20 และ 1.02 ตามลำดับ

ในปี พ.ศ. 2534 สาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษมีอยู่ 8 สาขา คือ สาขาบริการทางการเกษตร สาขากสิกรรม สาขาปศุสัตว์ สาขาประมง สาขาบริการ สาขาไฟฟ้าและประปา สาขาบริหารราชการแผ่นดิน และสาขาการค้าปลีกค้าส่ง ซึ่งมีค่า LQ 7.82, 6.07, 4.98, 1.70, 1.36, 1.10, 1.06 และ 1.00 ตามลำดับ

จังหวัดเพชรบุรี ในปี พ.ศ. 2530 สาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษมีอยู่ 5 สาขาการผลิต คือ สาขาเหมืองแร่และการย่อยหิน สาขาประมง สาขาไฟฟ้าและประปา สาขาอุตสาหกรรม และสาขาการแปรรูปผลผลิตการเกษตร ซึ่งมีค่า LQ เท่ากับ 10.25, 6.97, 2.54, 1.69 และ 1.16 ตามลำดับ

ในปี พ.ศ. 2534 สาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษมีอยู่ 5 สาขาการผลิต คือ สาขาเหมืองแร่และการย่อยหิน สาขาประมง สาขาไฟฟ้าและประปา สาขาอุตสาหกรรม และสาขาการแปรรูปผลผลิตการเกษตร ซึ่งมีค่า LQ เท่ากับ 4.17, 7.27, 2.52, 1.60, 1.24 ตามลำดับ

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในปี พ.ศ. 2530 สาขาการผลิตที่เป็น Basic Sector ได้แก่ สาขาป่าไม้ ค่า LQ 8.52 สาขากสิกรรม (8.42) สาขาบริการทางการเกษตร (7.85) สาขาปศุสัตว์ (7.32) สาขาประมง (6.96) สาขาเหมืองแร่และการย่อยหิน (6.21) สาขาที่อยู่อาศัย (1.72) สาขาการแปรรูปผลผลิตเกษตร (1.62) และสาขาบริหารราชการแผ่นดิน (1.06) สาขาที่เหลือเป็น Non Basis ได้แก่ สาขาการค้าส่งค้าปลีก (0.96) สาขาไฟฟ้าและประปา (0.89) สาขาบริการ (0.67) สาขาคมนาคมขนส่ง (0.48) สาขาธนาคารการประกันภัยและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ (0.44) สาขาก่อสร้าง (0.36) และสาขาอุตสาหกรรม (0.13)

ในปี พ.ศ. 2534 สาขาการผลิตที่เป็น Basic Sector ได้แก่ สาขาป่าไม้ ค่า LQ 8.09 สาขากสิกรรม (6.72) สาขาบริการทางการเกษตร (5.35) สาขาปศุสัตว์ (7.32) สาขาประมง (1.96) สาขาเหมืองแร่และการย่อยหิน (8.82) สาขาที่อยู่อาศัย (1.12) สาขาการแปรรูปผลผลิตเกษตร (1.42) และสาขาบริหารราชการแผ่นดิน (1.01) สาขาที่เหลือเป็น Non Basis ได้แก่ สาขาการค้าส่งค้าปลีก (0.96) สาขาไฟฟ้าและประปา (0.89) สาขาบริการ (0.67) สาขาคมนาคมขนส่ง (0.48) สาขาธนาคารการประกันภัยและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ (0.44) สาขาก่อสร้าง (0.36) และสาขาอุตสาหกรรม (0.13)

จังหวัดสมุทรสงคราม ในปี พ.ศ. 2530 สาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษมีอยู่ 7 สาขา คือ สาขาการบริการทางการเกษตร สาขากสิกรรม

สาขาปศุสัตว์ สาขาประมง สาขาบริการ สาขาไฟฟ้าและประปาและสาขาอุตสาหกรรม ซึ่งมีค่า LQ เท่ากับ 7.56, 5.08, 2.79, 1.82, 1.30, 1.20 และ 1.02 ตามลำดับ

ในปี พ.ศ. 2534 สาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษมีอยู่ 8 สาขา คือ สาขาการบริการทางเกษตร สาขากสิกรรม สาขาปศุสัตว์ สาขาประมง สาขาบริการ สาขาไฟฟ้าและประปา สาขาบริหารราชการแผ่นดินและสาขาการค้าปลีกค้าส่ง ซึ่งมีค่า LQ 7.82, 6.07, 4.98, 1.70, 1.36, 1.10, 1.06 และ 1.00 ตามลำดับ

จะเห็นว่า 6 จังหวัดนี้ จังหวัด สมุทรสงคราม, ประจวบคีรีขันธ์ และเพชรบุรี มีความชำนาญพิเศษในการผลิตทางด้านสาขาเกษตรกรรม

จังหวัดกาญจนบุรี มีความชำนาญพิเศษในการผลิตทางด้านสาขาการบริการ ส่วนจังหวัดราชบุรี มีความชำนาญพิเศษในการผลิตทางด้านสาขาอุตสาหกรรม และสาขาเหมืองแร่และการย่อยหิน

ลักษณะโครงสร้างทางสังคมและบริการขั้นพื้นฐาน

1. การศึกษา

การบริการ ด้านการศึกษาของรัฐใน ภาคตะวันตก มีสถานที่ให้บริการการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมถึงระดับปริญญา โดยการศึกษาในระดับประถมถึงมัธยมต้น มีการกระจายครบถ้วนในทุกจังหวัดและทุกอำเภอของภาค ส่วนการศึกษาในระดับมัธยมปลาย ยังมีบางอำเภอที่ยังไม่มีสถานศึกษาต้องพึ่งอำเภอที่อยู่ใกล้เคียง สำหรับการศึกษาระดับอาชีวศึกษาในภาคตะวันตกมีครบทุกจังหวัด อยู่ในสังกัดกรมอาชีวศึกษาเปิดสอนในระดับ ปวช. ปวท. ปวส. นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี คือ วิทยาลัยครูในสังกัดกรมการฝึกหัดครู และวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จากข้อมูลแสดงสถิติด้านการศึกษาของภาคตะวันตก ปี 2534 พบว่า จังหวัดที่มีสถานศึกษาของรัฐสูงที่สุดในภาคตะวันตก คือ จังหวัดสุพรรณบุรี รองลงมา คือ จังหวัดกาญจนบุรี และราชบุรี ตามลำดับ แต่จังหวัดที่มีจำนวนของสถานศึกษาเอกชน และการศึกษานอกระบบสูงที่สุดในภาคตะวันตก คือ

จังหวัดราชบุรี รองลงมาคือจังหวัดกาญจนบุรีและสุพรรณบุรี ตามลำดับ ส่วนจำนวนนักเรียนพบว่าจังหวัดที่มีจำนวนนักเรียนสูงที่สุดในภาคคือ จังหวัดราชบุรีเช่นเดียวกัน รองลงมาคือ จังหวัดสุพรรณบุรีและกาญจนบุรี และจังหวัดที่มีอัตราส่วนครูต่อนักเรียนสูงที่สุดในภาค คือ จังหวัดราชบุรี ครู 1 คนต่อนักเรียน 18 คน รองลงมาคือ จังหวัดสุพรรณบุรี ครู 1 คนต่อนักเรียน 17 คน และจังหวัดเพชรบุรี ครู 1 คนต่อนักเรียน 16 คน ตามลำดับ จังหวัดที่มีจำนวนสถานศึกษาทั้งภาครัฐบาลและเอกชน จำนวนครูและจำนวนนักเรียนน้อยที่สุดในภาค คือ จังหวัดสมุทรสงคราม

2. การสาธารณสุข

ที่ตั้งและ การกระจายตัวภาคตะวันตก มีโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยมีโรงพยาบาลราชบุรีเป็นโรงพยาบาลศูนย์ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองราชบุรี และในระดับจังหวัดมีโรงพยาบาลทั่วไปตั้งอยู่ในอำเภอเมืองของทุกจังหวัดและอำเภอขนาดใหญ่ของบางจังหวัด ส่วนในระดับอำเภอมีโรงพยาบาลชุมชนกระจายอยู่แทบทุกอำเภอของภาค จากการศึกษาข้อมูล พบว่า จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดที่มีจำนวนโรงพยาบาล จำนวนแพทย์และจำนวนเตียงสูงที่สุดในภาครองลงมาคือ จังหวัดสุพรรณบุรีและกาญจนบุรีตามลำดับ เมื่อพิจารณาทางด้านสัดส่วนแพทย์ต่อประชากร พบว่าจังหวัดราชบุรี แพทย์ 1 คนต่อประชากรเพียง 4,975 คน ซึ่งมีสัดส่วนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคเพียงจังหวัดเดียว รองลงมาคือจังหวัดสมุทรสงคราม แพทย์ 1 คนต่อประชากร 9,332 คน และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แพทย์ 1 คนต่อประชากร 9,902 คนตามลำดับ ส่วนทางด้านสัดส่วนของเตียงต่อประชากร พบว่าจังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนเตียง 1 เตียงต่อประชากร 309 คน รองลงมาคือ จังหวัดสมุทรสงคราม เตียง 1 เตียงต่อประชากร 550 คน ซึ่งทั้ง 2 จังหวัดนี้มีสัดส่วนของแพทย์ต่อประชากรและเตียงประชากรที่ต่ำที่สุดในภาคคือจังหวัดสุพรรณบุรี

3. การไฟฟ้าภาคตะวันตก

จากข้อมูล แสดงการใช้พลังงานไฟฟ้า ของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันตก พบว่า จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดที่มีการใช้ปริมาณไฟฟ้าสูงที่สุดในภาค ในปี 2534 จังหวัดราชบุรีใช้ไฟฟ้าสูงถึง 345,620,250 กิโลวัตต์ต่อชั่วโมง รองลงมา คือจังหวัดเพชรบุรีใช้ไฟฟ้า 148,327,544 กิโลวัตต์ต่อชั่วโมง ซึ่งมีปริมาณ

แสดง: การกระจายตัวของโรงพยาบาลของรัฐ

พ.ศ. 2532

สัญลักษณ์ :

- ⊕ โรงพยาบาลศูนย์
- ⊕ โรงพยาบาลทั่วไป
- ⊕ โรงพยาบาลเชี่ยวชาญของรัฐ
- ⊕ โรงพยาบาลชุมชน ขนาด 60 เตียง
- ⊕ โรงพยาบาลชุมชน ขนาด 30 เตียง
- ⊕ โรงพยาบาลชุมชน ขนาด 10 เตียง

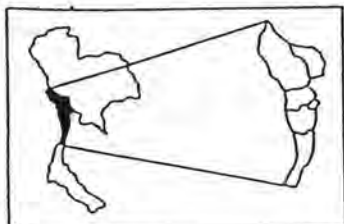
สาธารณรัฐสังคมนิยม
แห่งประเทศไทย
สหภาพพม่า

ลาวไทย

ประจวบคีรีขันธ์

แผนที่ 3.11

ที่มา: กองโรงพยาบาลภูมิภาค
2กองสาธารณสุขภูมิภาค
3ส่วนบริหารสุขภาพระดับจังหวัด

- — — — — แนวเขตประเทศ
- — — — — แนวเขตจังหวัด
- — — — — แนวเขตอำเภอ
- ที่ตั้งจังหวัด
- ที่ตั้งอำเภอ
- ที่ตั้งกิ่งอำเภอ

แนวทางการวางแผนโครงสร้าง
จังหวัดราชบุรี

การใช้ต่ำกว่าจังหวัดราชบุรีถึง 197,292,706 กิโลวัตต์ต่อชั่วโมง ส่วนจังหวัดที่มีปริมาณการใช้ไฟฟ้าสูงเป็นอันดับ 3 คือ จังหวัดกาญจนบุรี ใช้ไฟฟ้า 140,438,124 กิโลวัตต์ต่อชั่วโมง ในปี 2533 และจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการใช้ไฟฟ้า จากปี 2533 สูงที่สุดคือจังหวัดราชบุรี รองลงมาคือ จังหวัดสุพรรณบุรีและเพชรบุรี ตามลำดับ เมื่อพิจารณาทางด้านอัตราการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการใช้ไฟฟ้าจากปี 2533 พบว่าจังหวัดสุพรรณบุรี มีอัตราการเปลี่ยนแปลงจากปีก่อนร้อยละ 18.78 สูงสุดในภาค รองลงมา คือ จังหวัดสมุทรสงครามและราชบุรี ตามลำดับ เท่ากับร้อยละ 11.34 และ 9.74 และเมื่อดูจากแผนที่ จะพบว่าภาคตะวันตกเป็นภาคที่ไม่ขาดแคลนทางด้านพลังงานไฟฟ้า เพราะมีเขื่อนผลิตพลังงานไฟฟ้าในภาคถึง 3 เขื่อน คือ เขื่อนท่าทุ่งนา เขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี และเขื่อนเขาแหลม จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งพลังงานไฟฟ้าที่ผลิตได้เพียงพอเพียงกับการใช้ในภาคและยังส่งต่อไปยังภาคอื่นๆ ของประเทศอีกด้วย

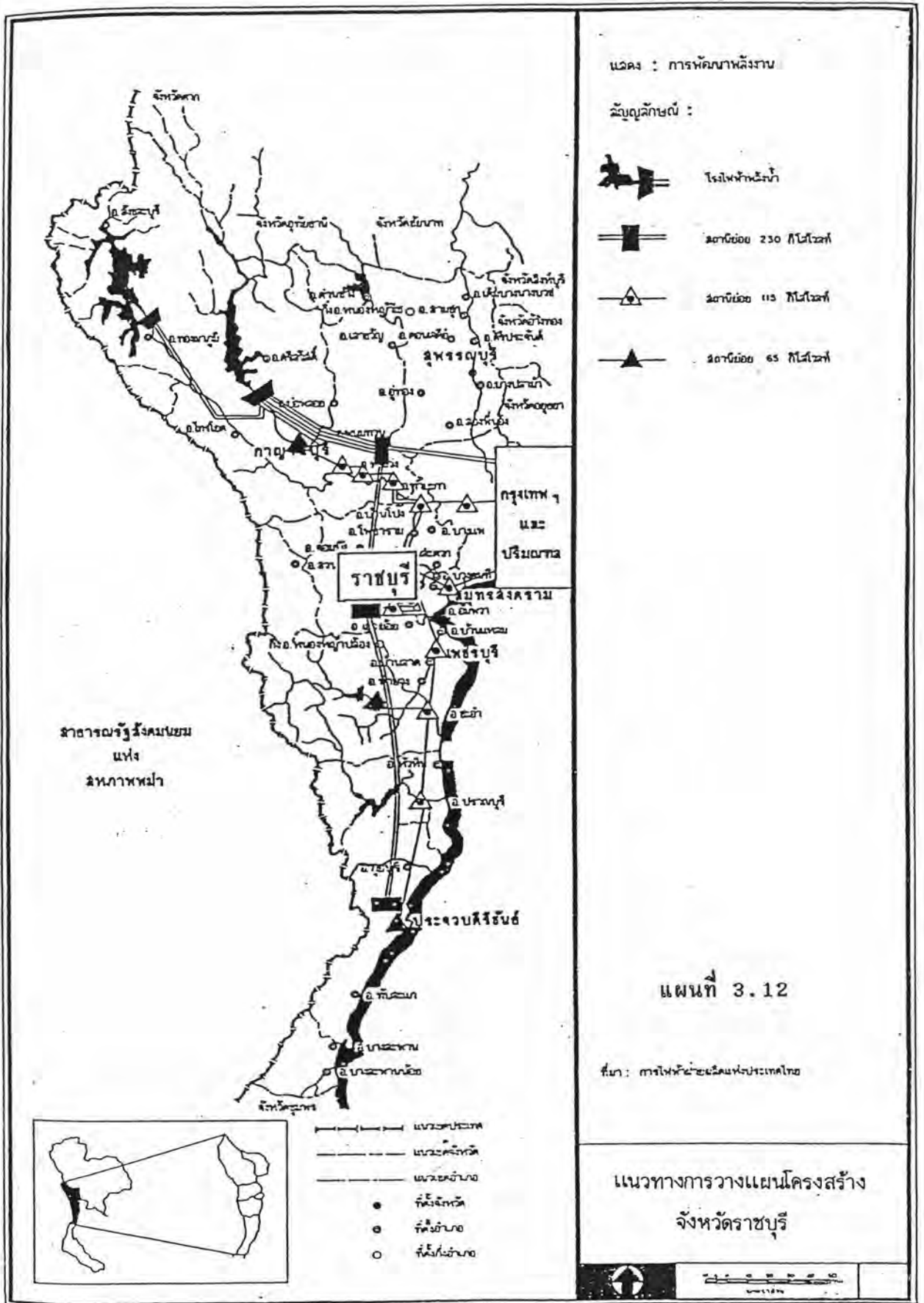
4. โทรศัพท

จากข้อมูล จำนวนเลขหมายโทรศัพท ภาคตะวันตกพบว่า เมื่อสิ้นแผนฯ 6 จังหวัดที่มีหมายเลขโทรศัพทสูงที่สุดในภาค คือ จังหวัดราชบุรี คือ มีถึง 3,000 เลขหมาย รองลงมา คือ จังหวัดกาญจนบุรีและเพชรบุรีมีเท่ากับ 4,000 เลขหมาย และ 3,800 เลขหมายตามลำดับ และเมื่อหลังจากสิ้นแผนฯ 5 ไปแล้ว จะมีการเพิ่มเลขหมายที่เปิดให้บริการในภาคตะวันตกขึ้นอีกเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการที่จะเพิ่มขึ้น ดังนั้น จึงทำให้ภาคตะวันตกมีเลขหมายที่เปิดให้บริการเพิ่มจาก 21,600 เลขหมาย เป็น 69,563 เลขหมาย และจังหวัดที่จะมีเลขหมายโทรศัพทสูงที่สุดในภาคคือจังหวัดราชบุรีเพิ่มจาก 8,000 เลขหมาย เป็น 18,720 เลขหมาย รองลงมาคือจังหวัดกาญจนบุรีเพิ่มจาก 4,000 เลขหมายเป็น 15,483 เลขหมาย อันดับ 3 คือ จังหวัดสุพรรณบุรี เพิ่มจาก 1,800 เลขหมาย เป็น 11,472 เลขหมายและจะพบว่าจังหวัดที่มีอัตราการขยายตัวที่เพิ่มขึ้นของเลขหมายโทรศัพทที่เปิดให้บริการหลังจากสิ้นแผนฯ 5 สูงที่สุดในภาคคือ จังหวัดสมุทรสงคราม สุพรรณบุรี และกาญจนบุรี ตามลำดับ

ตารางที่ 3.13 แสดงปริมาณการใช้พลังงานไฟฟ้าของภาคตะวันตก

จังหวัด	ปริมาณการใช้พลังงานไฟฟ้า			
	ปี 2533	ปี 2534	การเปลี่ยนแปลง	การเปลี่ยนแปลงจากปีก่อน
กาญจนบุรี	130,082,213	140,438,124	10,355,911	7.96
สุพรรณบุรี	89,468,750	106,269,548	16,800,798	18.78
ราชบุรี	314,946,048	345,620,250	30,674,202	9.74
เพชรบุรี	135,774,193	148,327,544	12,553,351	9.25
ประจวบคีรีขันธ์	105,315,476	113,814,834	8,499,358	8.07
สมุทรสงคราม	42,637,681	47,473,843	4,836,163	11.34
รวมภาคตะวันตก	818,224,361	901,944,143	83,719,782	10.23

ที่มา :- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

ยังมี ระบบโทรศัพท์อีกประเภทหนึ่งที่ใช้บริการในภาคตะวันตก นอกจากการให้บริการแบบโทรศัพท์ธรรมดา คือ ระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ของ ทศท. ได้เปิดบริการตั้งแต่วันที่ 8 กรกฎาคม 2529 สามารถที่จะให้บริการแก่โทรศัพท์ที่ติดตั้งบนยานพาหนะและหัวติดต่อไป และยังสามารให้บริการในกิจกรรมอื่น ๆ อีกดังนี้

1. โทรศัพท์ทางไกลชนบทแบบตั้งอยู่กับที่
2. โทรศัพท์สาธารณะในท้องที่ที่ข่ายสายไฟไม่ถึง
3. โทรศัพท์ประจำที่ สำหรับโรงงานที่เพิ่งตั้งขึ้นใหม่ ซึ่งมีปัญหาต้องการปรับปรุงที่ดินของโรงงาน และบริเวณใกล้เคียง ซึ่งชาวโทรศัพท์ธรรมดา ยังบริการไม่ถึง

4. สามารถติดตั้งบนรถไฟ รถโดยสารปรับอากาศ บนเรือ และบริเวณท่าเรือ

5. นอกจากนี้ โทรศัพท์เคลื่อน ที่ยังสามารถใช้ในกิจกรรมการก่อสร้างขนาดใหญ่ เช่น โครงการสร้างเขื่อน โรงไฟฟ้า ฯลฯ ซึ่งโครงการเหล่านี้บางแห่งจะไม่มีข่ายโทรศัพท์ไปถึง

6. สามารถแจ้งเหตุด่วน เหตุร้าย ได้เหมือนโทรศัพท์ธรรมดาทั่วไป

7. ในราชการ ทหาร ตำรวจ และในพื้นที่ ที่มีปัญหาด้านการเมือง

พื้นที่ครอบคลุม ของระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ ในภาคตะวันตก มีดังนี้คือ

1. จังหวัดราชบุรี มีอำเภอเมือง อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอจอมบึง อำเภอปากท่อ และอำเภอเพลง

2. จังหวัดสมุทรสงคราม มีอำเภอเมือง อำเภออัมพวา อำเภอบางคนที

3. จังหวัดเพชรบุรี มีอำเภอเมือง อำเภอบ้านแหลม อำเภอเขาชัย้อย อำเภอท่าสาย อำเภอบ้านลาด อำเภอชะอำ

4. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีอำเภอเมือง อำเภอหัวหิน
อำเภอกุยบุรี อำเภอปราณบุรี

ส่วนจังหวัดกาญจนบุรีและสุพรรณบุรี อยู่ในโครงการขยายที่ 2

ตารางที่ 3-14 แสดงจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ในเขตภาคตะวันตก

จังหวัด	จำนวนเลขหมาย ที่เปิดให้บริการ เมื่อสิ้นแผนฯ 6		จำนวนเลขหมาย ที่เปิดให้บริการ หลังจากแผนฯ 6	
	เลขหมาย	%	เลขหมาย	%
กาญจนบุรี	4,000	18.52	15,483	22.26
สุพรรณบุรี	1,800	8.33	11,472	16.49
ราชบุรี	8,000	37.04	18,720	26.91
เพชรบุรี	3,800	17.59	7,040	10.12
ประจวบคีรีขันธ์	3,000	13.89	10,192	14.65
สมุทรสงคราม	1,000	4.63	6,656	9.57
รวมภาคตะวันตก	21,600	100.00	69,563	100.00

ที่มา :- องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

5 ระบบชุมชนภาคตะวันตก

การศึกษา ระบบชุมชนของภาคตะวันตก นับว่ามีความสำคัญต่อ การศึกษาหาความเหมาะสมที่จะให้ เมืองใดเมืองหนึ่งของภาคเป็นศูนย์กลางกระจาย ความเจริญ(Growth pole) ในภาคอย่างมีความต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการกระจาย ความเจริญได้อย่างรวดเร็วทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคมและระบบข่าวสาร เทคโนโลยี ใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่รองรับกับความเจริญแต่ละระดับที่เหมาะสมกับขนาดและ ลักษณะของชุมชนต่อเนื่องนั้น ๆ จากการศึกษาในบทที่ 2 ในแง่ทฤษฎีการพัฒนาภาค ทำให้ได้บทสรุปจากนักวิชาการสำคัญ ๆ ที่ได้เฝ้าสังเกตการณ์พัฒนาตัวของเมืองต่าง ๆ ทั้งในเหล่าประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่ยังต้องการพัฒนาว่า การจะให้เมืองใด เมืองหนึ่งในภาคเป็นศูนย์กลางกระจายความเจริญในด้านต่าง ๆ ให้แก่ภาคนั้นเมือง ที่ได้รับเลือกให้เป็นเมืองศูนย์กลางกระจายความเจริญ จะต้องเป็นเมืองที่มีระบบ ชุมชนแวดล้อมอยู่ในลักษณะสมดุลย์ที่สุดกว่าเมืองอื่นด้วย เพื่อความเจริญจะได้แผ่ ขยายไปได้ในทุกทิศทางอย่างสม่ำเสมอเท่าเทียมกัน

สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ได้ทำการศึกษาระบบชุมชน ของภาคตะวันตกด้วยวิธี Weighted Index Method .oxu 2527 โดยใช้ข้อมูล ต่าง ๆ ประกอบในการพิจารณา คือ ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากร และโครงสร้างพื้นฐานที่มีผลต่อความเจริญของชุมชน ประกอบกับการสำรวจ และ ศึกษาการพึงพาการบริการทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างพื้นที่ ทำให้สามารถสรุป โครงสร้างและจัดลำดับความสำคัญของชุมชนศูนย์กลางของภาคตะวันตกได้ 5 ลำดับ ดังนี้

ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 1 มี 1 แห่ง หรือร้อยละ 1.1 ของ ชุมชนเมืองทั้งภาคเป็นชุมชนเมืองที่มีจำนวนประชากรประมาณ 45,000 คน มีระดับ การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมสูงที่สุดในภาค บทบาทความสำคัญในการบริการ ทางเศรษฐกิจและสังคมระดับภาค

ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 2 มี 2 แห่ง หรือร้อยละ 2.3 ของ ชุมชนเมืองทั้งภาค มีประชากรประมาณ 30,000 - 35,000 คน เป็นชุมชนเมือง ที่มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมสูงรองจากชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 1 มี

บทบาทในการให้บริการแก่ชุมชนเมืองและชุมชนชนบทภายในจังหวัดใกล้เคียง

ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 3 มี 5 แห่ง หรือร้อยละ 5.6 ของชุมชนเมืองทั้งภาค ชุมชนเมืองในกลุ่มนี้มีขนาดประชากร ระหว่าง 15,000 - 35,000 คน เป็นชุมชนเมืองระดับเทศบาลเมืองซึ่งเป็นที่ตั้งของจังหวัดและเทศบาลตำบลที่มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม มีบทบาทในการให้บริการระดับจังหวัดหรือใกล้เคียงกับระดับจังหวัด

ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 4 มี 8 แห่ง หรือร้อยละ 9.0 ของชุมชนเมืองทั้งภาค เป็นบทบาทความสำคัญของชุมชนในกลุ่มนี้ให้บริการแก่ประชากรในระดับอำเภอและระหว่างอำเภอภายในจังหวัด

ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 5 มี 73 แห่งหรือร้อยละ 82.0 ของชุมชนเมืองทั้งภาคเป็นชุมชนเมืองระดับสุขาภิบาลขนาดเล็ก ขนาดประชากรส่วนใหญ่ต่ำกว่า 7,500 คน มีบทบาทความสำคัญในการให้บริการแก่พื้นที่ภายในอำเภอและพื้นที่ชนบทโดยรอบ

โครงสร้างระบบ ชุมชนของภาคตะวันตก ชุมชนส่วนใหญ่ของภาคเป็นชุมชนขนาดเล็กหรือชุมชนศูนย์กลางชนบทซึ่งมีระบบการพัฒนา การเศรษฐกิจและสังคมในระดับต่ำขาดการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน รัศมีการให้บริการแก่พื้นที่โดยรอบมีจำกัดการกระจายความเจริญในทุกพื้นที่ของภาคยังขาดประสิทธิภาพ ปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างชุมชนเมืองขนาดใหญ่และชุมชนเมืองขนาดเล็กยังปรากฏอยู่อย่างชัดเจน จากตารางเมื่อแยกสัดส่วนชุมชนออกเป็นรายจังหวัด จะพบว่าไม่มีจังหวัดไหนในภาคตะวันตกที่มีสัดส่วนที่สมบูรณ์ที่สุด เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกันในแต่ละจังหวัดพบว่า จังหวัดราชบุรี มีสัดส่วนของชุมชนที่สมบูรณ์กว่าจังหวัดอื่น ๆ ในภาค คือมีสัดส่วนของชุมชนลำดับที่ 1 อยู่เพียงจังหวัดเดียวในภาคตะวันตกและจังหวัดที่มีสัดส่วนของชุมชนรองลงไปคือ จังหวัดเพชรบุรี และกาญจนบุรี ตามลำดับ

การพัฒนาในระดับภาคตะวันตก

1. นโยบายเมืองหลัก

- 1) ขยายฐานเศรษฐกิจ ของเมืองหลัก ให้เป็นแหล่งจ้างงาน

สรุป

จังหวัดราชบุรี ในปัจจุบันมีศักยภาพ และความพร้อมในตัวเองอยู่หลายด้าน เหมาะสมที่จะได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองศูนย์กลางกระจายความเจริญของภูมิภาคตะวันตก โดยแยกศักยภาพ และความพร้อมออกเป็นบทบาทของจังหวัดที่มีต่อภูมิภาคตะวันตกได้ดังนี้คือ

- 1) ทางด้านกายภาพ จังหวัดราชบุรีมีความได้เปรียบทางด้านทำเลที่ตั้ง คือ ตั้งอยู่ในทำเลที่เป็นตำแหน่งของภาคตะวันตก มีระยะทาง และทิศทางในการเชื่อมโยงกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคได้อย่างเหมาะสม
- 2) ทางด้านการคมนาคมขนส่ง จังหวัดราชบุรีเป็นศูนย์กลางของเส้นทางการคมนาคม ของภาคทั้งทางรถยนต์และรถไฟ คือทางรถยนต์สามารถติดต่อระหว่าง ราชบุรี - กรุงเทพฯ และภาคใต้ โดยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 นอกจากนี้ยังเป็นชุมทางรถไฟ ที่หนองปลาตุ๊ก อำเภอบ้านโป่ง โดยแยกไปจังหวัดสุพรรณบุรีและกาญจนบุรี กรุงเทพฯและภาคใต้ ดังนั้นจังหวัดราชบุรีจึงเป็นจังหวัดที่เป็นตัวเชื่อมโยงภาคใต้เข้ากับกรุงเทพฯ และภาคอื่น ๆ
- 3) ทางด้านการเป็นศูนย์กลาง ของชุมชนเมืองจังหวัดราชบุรี มีประชากรมากเป็นอันดับ 2 ของภาคตะวันตก ประกอบกับการเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งและการบริการหลายด้านและยังเป็นที่ตั้งของชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 1 ของภาคอีกด้วย จึงทำให้ราชบุรีเป็นศูนย์กลางของชุมชนเมือง
- 4) ทางด้านเศรษฐกิจ จังหวัดราชบุรีมี ผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงเป็นอันดับ 1 ของภาคตะวันตก มีสัดส่วนมูลค่าการผลิตสาขาปฐมภูมิ : ทุติยภูมิ : ตติยภูมิ เท่ากับ 29 : 37 : 34 เมื่อเทียบกับค่าสัดส่วนการผลิตของจังหวัดอื่น ๆ ในภาค พบว่าเป็นเมืองหลักกระจายความเจริญให้แก่ภาคตะวันตก เพราะจังหวัดราชบุรีมีฐานทางเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในภาค และเมื่อมองด้านอัตราการขยายตัวที่สูงที่สุดในภาค นอกจากนี้จังหวัดราชบุรียังมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม จำนวนเงินทุนและจำนวนคนงานสูงที่สุด โดยมีประเภทอุตสาหกรรมที่เด่น ๆ กว่าจังหวัดอื่นในภาค คือประเภทหัตถกรรม สิ่งทอ การพิมพ์ หัตถกรรมจากอโลหะ สิ่งเหล่านี้อาจส่งเสริมให้จังหวัดราชบุรีเป็น จังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมทางสาขา

อุตสาหกรรมสูงที่สุดในภาคจึงนับได้ว่าจังหวัดราชบุรี เป็นเมืองที่มีการพัฒนาทางด้านการอุตสาหกรรมสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันตก และเป็นศูนย์กลางทางด้านการเงินการธนาคาร และธุรกิจการค้าของภาคตะวันตกอีกด้วย เนื่องจากจังหวัดราชบุรีมีปริมาณเงินออมจำนวนมากทางการเงิน และมีการจดทะเบียนร้านค้าเอกชนสูงที่สุดในภาค

5) ทางด้านการบริการสังคม จังหวัดราชบุรี เป็นศูนย์กลางบริการสังคมภาคตะวันตกทั้งทางด้านการศึกษาและสาธารณสุขเป็นที่ตั้งของสำนักงานการศึกษาธิการ เขต 5 ศูนย์กลางการศึกษา นอกโรงเรียนภาคกลาง ทางด้านสาธารณสุขเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลศูนย์อนามัย และเด็ก เขต 7 ศูนย์การกาม-โรคเขต 7 ศูนย์สุขภาพเขต 7 ศูนย์ระบาศึกษาภาคกลางสามารถให้บริการด้านสาธารณสุขครอบคลุมพื้นที่ภาคตะวันตก

6) ทางด้านการบริหาร และการปกครอง จังหวัดราชบุรี เป็นศูนย์กลางด้านการบริหารราชการและการปกครองระดับภาค ทั้งนี้โดยจังหวัดราชบุรีเป็นที่ตั้งของสถาบันราชการหน่วยงานระดับภาคหลายหน่วยงาน อาทิ เช่น สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันตก โรงพยาบาลศูนย์อนามัยแม่และเด็ก เขต 7 ศูนย์สุขภาพเขต 7 ศูนย์ประชาชนเขต 7 สำนักงานศึกษาธิการเขต 5 ฯลฯ

7) ทางด้านการท่องเที่ยว จังหวัดราชบุรีมีบทบาทสำคัญในด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นเมืองเก่ามีโบราณสถานและโบราณวัตถุ ซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ทั้งยังมีสินค้าพื้นเมืองหลายอย่างเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวและนโยบายของรัฐให้ราชบุรีเป็นชนจังหวัดที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามมติ ครม. (ลงวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2527 เรื่อง สนับสนุนให้ราชบุรีเป็นจังหวัดท่องเที่ยว)

จากบทบาทต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถบ่งชี้ให้เห็นลักษณะเด่นของจังหวัดราชบุรี ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการศึกษา ข้อมูลระดับอำเภอ และทำให้ทราบถึงปัญหาในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะดำเนินการศึกษาในบทต่อไป